

Rekenkamercommissie

De raad van de gemeente Alkmaar,
via de raadsgriffier

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2017/003

Toestelnummer
072-5489342

Uw brief d.d.

Behandeld door
F. van der Burght/V. Lieferring

Bijlagen
2

Onderwerp

Aanbieding rapport rekenkamercommissie
Effecten van de herindeling van Alkmaar,
Graft-De Rijk en Schermer in de beleving
van betrokkenen

Datum
02.02.2017

Geachte raadsleden,

Hiermee bieden wij u ons rapport 'Effecten van de herindeling van Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer in de beleving van betrokkenen', gedateerd januari 2017, aan.

In de afgelopen periode heeft de rekenkamercommissie van de gemeente Alkmaar, ondersteund door onderzoeksbureau Necker en Van Naem, een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de herindeling van de voormalige gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer.

De herindeling is volgens een groot aantal direct betrokkenen geslaagd. Raadsleden en de vertegenwoordigers van dorpsraden en maatschappelijke organisaties vinden dat de doelstellingen van de samenvoeging van de drie gemeenten grotendeels zijn gerealiseerd. Er is echter tegelijkertijd sprake van een geschakeerd beeld. De bijna 700 inwoners die via een digitale enquête hun mening hebben gegeven, zijn minder positief. Daarvoor graag uw aandacht.

De resultaten van het onderzoek en de daarbij horende aanbevelingen zijn aan het college voor een bestuurlijke reactie aangeboden op 15 december 2016. De rekenkamercommissie heeft deze reactie ontvangen op 18 januari 2017 (de integrale reactie van het college is bijgevoegd). Deze reactie gaf geen aanleiding om inhoudelijk wijzigingen aan te brengen in het rapport. Tevens is het ambtelijk wederhoor en de reactie van het onderzoeksbureau toegevoegd.

Hieronder treft u de aanbevelingen aan, de reactie van het college en de reactie van de Rekenkamercommissie daarop.

Aanbeveling 1.

Zorg dat naast efficiëncy en uniformering van werkprocessen, er aandacht blijft voor de menselijke en dorpsmaat. Geef ruimte voor maatwerk.

* *bezoekadres*

LANGESTRAAT 97

* *postadres*

POSTBUS 53

1800 BC ALKMAAR

* *bank*

POSTBANK 116121

BNG 28.50.00.179

* *www.alkmaar.nl*

* *telefoon*

14 072

* *telefax*

(072) 548 87 77

Reactie college: Efficiëncy overwegingen zijn geen drijfveer geweest voor de herindeling. Kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening waren de belangrijkste overwegingen. Er heeft inderdaad uniformering van werkprocessen plaatsgevonden. Dit biedt voordelen, maar wij zijn ons bewust dat maatwerk geboden blijft. Als voorbeeld noemen wij het beleid met betrekking tot losloopgebieden van honden. In de stad zijn de losloopgebieden strikt gereguleerd. In de dorpen was er geen aanleiding tot regulering en is dit vrij gelaten.

Nawoord rekenkamercommissie: Efficiëncy en continuïteit van de dienstverlening liggen volgens de rekenkamercommissie in elkaars verlengde. In den brede op de verschillende beleidsgebieden zal moeten worden gezocht naar een balans tussen maatwerk en uniformering. Een herindeling gaat niet alleen om de feitelijke omstandigheden, maar ook om het gevoel dat er bij de inwoners leeft.

Aanbeveling 2.

Communiceer over de gemeente Alkmaar als een gemeente met verscheidene gezichten: stad en dorp naast elkaar. Een dorp is geen stadswijk of kern.

Reactie college: Wij zijn ons bewust van de door u gesignaleerde "eenheid en verscheidenheid". In het kernenbeleid/buurtgericht samenwerken wordt met het verschillende karakter en schaalniveau van de leefomgeving rekening gehouden. Met aparte regiegroepen voor Graft-De Rijk en Schermer wordt bijvoorbeeld ingespeeld op het kleinschaliger karakter van de leefomgeving van deze gebieden.

Nawoord rekenkamercommissie: De rekenkamercommissie ondersteunt de reactie van het college en adviseert in de communicatie over de gemeente alert te blijven op deze diversiteit.

Aanbeveling 3.

Bestendig en versterk de korte lijnen tussen dorpen en gemeente, bestuurlijk en ambtelijk. Behoud een bestuurlijk portefeuillehouder (nu burgemeester), behoud de gebiedsconsulenten en de lokale servicepunten.

Reactie college: Wij willen de korte lijnen met de bevolking van de dorpen continueren via de bestuurlijke portefeuillehouder, de gebiedsconsulenten en de servicecentra. Daarnaast worden de korte lijnen ook onderhouden via de diverse vakoverleggen. In het bijzonder noemen wij ons thema "agrarische economie", waarin we contacten onderhouden met de Land- en Tuinbouw- Organisatie en de agrariërs.

Nawoord rekenkamercommissie: Wij zijn verheugd dat het college voornemens is de korte lijnen met de bevolking in de dorpen te continueren via de huidige werkwijze en de genoemde vakoverleggen.

Aanbeveling 4.

Onderzoek op welke wijze er vanuit de verscheidene gezichten binnen de nieuwe gemeente van elkaar geleerd kan worden, bijvoorbeeld bij het versterken van het vrijwilligerswerk of het organiseren van evenementen.

Reactie college: Het buurtgericht samenwerken levert een belangrijke bijdrage aan het stimuleren en het ondersteunen van vrijwilligerswerk, bewonersinitiatieven en het organiseren van evenementen. Wij vinden dit waardevol en willen dit continueren. Vanuit Schermer en Graft-De Rijk komen relatief veel bewonersinitiatieven. In de legesverordening worden kleinschalige initiatieven vanuit de bevolking ondersteund. Voor kleine evenementen (tot 250 bezoekers) is in de verordening een vrijstelling aanwezig voor bepaalde leges. Deze vrijstelling is met name bedoeld om kleinschalige evenementen die vanuit de bevolking worden georganiseerd beter mogelijk te maken.

Nawoord rekenkamercommissie: De rekenkamercommissie adviseert te analyseren wat de achtergrond is van het relatief grote aantal bewonersinitiatieven in Graft-De Rijk en Schermer. Zijn er lessen te trekken die bewoners- en vrijwilligersactiviteiten elders in de gemeente kunnen stimuleren?

Aanbeveling 5.

Benoem expliciet de opbrengst van de positie als 100+ gemeente en overweeg een communicatieboodschap over de opbrengsten van de herindeling voor inwoners van de huidige gemeente Alkmaar.

Reactie college: Communicatie over het resultaat van de herindeling vinden wij belangrijk. Wij willen de opbrengst en de voordelen van de herindeling voor de burger communiceren met name ten aanzien van de onderwerpen dienstverlening, zorg en veiligheid.

Nawoord rekenkamercommissie: De rekenkamercommissie meent dat de resultaten van de herindeling breder gecommuniceerd zouden moeten worden dan enkel op de onderwerpen dienstverlening, zorg en veiligheid. Een appreciatie van de opbrengsten in den brede kan meerwaarde bieden in het publieke debat en daarmee de verbondenheid laten groeien van de inwoners bij de nieuwe gemeente. Verder beveelt de rekenkamercommissie aan inzichtelijk te maken welke vruchten de gemeente plukt op regionaal en landelijk schaalniveau van de positie als 100.000+ gemeente.

Wij stellen uw raad voor om onze aanbevelingen over te nemen en het college te vragen u te informeren over de wijze waarop zij invulling gaat geven aan de aanbevelingen.

Wij hebben daartoe conform de Verordening op de rekenkamercommissie (artikel 3.3, lid 9), een raadsvoorstel met een concept-besluit opgesteld, dat u eveneens hierbij aantreft.

Graag vernemen wij van u wanneer ons rapport behandeld wordt in de raadscommissie voor het geven van een toelichting.

Tot slot

Wij hopen dat de raad met deze aangereikte peilstok verder invulling kan geven aan de ontwikkeling van de nieuwe gemeente Alkmaar in al haar verscheidenheid. Deze verscheidenheid biedt wat de rekenkamercommissie betreft een goede basis om het beste uit de gemeente naar boven te halen, het beste van zowel stad als land.

Hoogachtend,
de rekenkamercommissie,

F. de Vries
voorzitter

J.F. Ningen
secretaris

Het beste van stad en land?

EFFECTEN VAN DE HERINDELING VAN ALKMAAR,
GRAFT-DE RIJP EN SCHERMER IN DE BELEVING
VAN BETROKKENEN

Inhoud

1. Vraagstelling en opzet onderzoek.....	3
2. Conclusies uit het onderzoeksrapport	4
3. Aanbevelingen	5

Bijlagen:

1. onderzoeksrapport Necker van Naem
2. ambtelijk wederhoor en reactie op ambtelijk wederhoor
3. bestuurlijk wederhoor

1. Vraagstelling en opzet onderzoek

Op 1 januari 2015 zijn de gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer op eigen verzoek heringedeeld. Er ontstond zo één gemeente met 105.000 inwoners en 14 kernen. De ambtelijke fusie vond een jaar eerder al plaats op 1 januari 2014. Inmiddels is de nieuwe gemeente Alkmaar al twee jaar een feit en daarmee is de herindeling geslaagd.

Maar zijn de oorspronkelijke verwachtingen en doelen ook verwezenlijkt? Hoe ervaren de burgers, de raadsleden en de stakeholders de nieuwe fusiegemeente? Welke onderdelen zijn geslaagd en wat vraagt om extra aandacht? In hoeverre ervaren burgers, raadsleden en stakeholders de huidige gemeente Alkmaar als één gemeente? Hoe waarderen zij de realisatie van de oorspronkelijke doelen van de herindeling?

De rekenkamercommissie heeft Necker van Naem opdracht gegeven het onderzoek uit te voeren. Het rapport is als bijlage bijgevoegd, tezamen met het ambtelijk wederhoor, de reactie daarop en het bestuurlijk wederhoor.

Met dit onderzoek wil de rekenkamercommissie een peilstok aanreiken, die aangeeft hoever de gemeente Alkmaar gevorderd is om de meerwaarde van de herindeling te verzilveren, met een accent op de beleving van burgers, stakeholders en bestuurders van Alkmaar.

Een gemeente is na een herindeling nog jaren in beweging om de oorspronkelijke verwachtingen en doelstellingen van de herindeling te realiseren. Door middel van een peilstok op dit moment verkrijgt de raad inzicht in zaken waarop eventueel bijgestuurd kan worden, zodat de herindeling uiteindelijk nog meer waarde oplevert voor inwoners, ondernemers en andere partijen in de gemeente.

In dit onderzoek staan de ervaringen en waarderingen van betrokkenen centraal. Het is moeilijk om de waarde van een herindeling te meten in 'harde cijfers'. De meerwaarde van een onderzoek naar de effecten van een herindeling zit voor een groot deel in het ophalen en beoordelen van de beleving van degenen die te maken hebben (gehad) met de gevolgen van de herindeling. Het onderzoek heeft daarom een brede aanpak door betrokkenen met verschillende achtergronden te bevragen. Dit zijn:

- de inwoners, verspreid over de voormalige gemeenten;
- de 'stakeholders', afkomstig uit de drie voormalige gemeenten (bijvoorbeeld dorpsraden, verenigingsbesturen en de afdeling van Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland);
- de raadsleden uit de drie voormalige gemeenten, de portefeuillehouder (burgemeester) en de ambtenaren die werkzaam zijn bij de nieuwe, samengestelde gemeente.

De centrale vraag die we met dit onderzoek willen beantwoorden, luidt als volgt:

In hoeverre zijn de doelstellingen en verwachtingen van de herindeling van de gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer gerealiseerd, en hoe ervaren en waarderen de burgers, stakeholders en gemeente (raadsleden, portefeuillehouder en ambtenaren) deze herindeling?

2. Conclusies uit het onderzoeksrapport

De herindeling twee jaar geleden van de gemeenten Alkmaar, Graf-De Rijk en Schermer is volgens direct betrokkenen geslaagd. Raadsleden en de vertegenwoordigers van dorpsraden en maatschappelijke organisaties (stakeholders) zijn van mening dat de doelstellingen van de samenvoeging van de drie gemeenten voor het grootste deel gerealiseerd zijn. De opbrengst van de samenvoeging is vooral behaald in de schaalvergroting en professionalisering van de ambtelijke organisatie.

Maar niet iedereen is zo positief over de opbrengst van de herindeling. Uit dit onderzoek naar de beleving van de samenvoeging van de gemeenten Alkmaar, Graf-De Rijk en Schermer spreekt een geschakeerd beeld. De beoordeling van de bewoners voor de effecten van de herindeling is kritisch. De bijna 700 inwoners die via een digitale enquête hun mening hebben gegeven, zijn minder positief dan de raadsleden en maatschappelijke stakeholders. De herindeling wordt dus door de diverse respondentengroepen verschillend beleefd.

In een groepsgesprek gaven voormalige raadsleden van Graft-De Rijk en Schermer aan dat de huidige gemeente beter is toegerust op de omgang met complexe dossiers. Naar de mening van de raadsleden zou de decentralisatie in het sociale domein een te ingewikkelde opgave geweest zijn voor hun oude gemeente. Een grotere ambtelijke organisatie is beter toegerust voor dergelijke majeure operaties, omdat er meer specialistische kennis in huis is. Ook de maatschappelijke stakeholders gaven aan dat de huidige gemeente meer specialistische ambtenaren kent en minder expertise hoeft in te huren wat de kwaliteit van de dienstverlening bevordert.

Tegelijkertijd plaatsen de vertegenwoordigers van dorpsraden kanttekeningen bij de schaalvergroting die geleid heeft tot meer stroomlijning en uniformiteit in de werkprocessen. Dit levert efficiencywinst op, maar bureaucratie ligt daarbij op de loer.

3. Aanbevelingen

Dit onderzoek wil inzicht geven in het resultaat van de herindeling van de gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijp en Schermer in de beleving van de direct betrokkenen. Met dit inzicht kan de raad desgewenst bijsturen, zodat de waardecreatie samenhangend met de samenvoeging groeit en de nieuwe gemeente Alkmaar zijn ambities nog beter kan realiseren.

Een gemeentelijke herindeling is een ingrijpend proces, niet alle opbrengsten zijn direct merkbaar of zichtbaar voor inwoners en stakeholders. Het vereist voor alle betrokkenen, zowel inwoners, ambtenaren, bestuurders als andere stakeholders een zekere mate van aanpassing en gewenning. Wat door de ene stakeholder als opbrengst ervaren wordt, ervaart de ander als verlies. Wanneer aan een gemeentelijke herindeling kost tijd en leidt niet van de ene op de andere dag tot een nieuwe gezamenlijke gemeentelijke identiteit zoals blijkt uit de bewonersenquête. Is dat erg? Nee, eenheid in verscheidenheid is een groot goed. Op basis van de resultaten van ons onderzoek zijn we positief dat de voordelen van de herindeling in de beleving van de direct betrokkenen zal groeien. Met onderstaande aanbevelingen hopen we dit proces te stimuleren.

1. Zorg dat naast efficiency en uniformering van werkprocessen, er aandacht blijft voor de menselijke en dorps-maat. Geef ruimte voor maatwerk.
2. Communiceer over de gemeente Alkmaar als een gemeente met verscheidene gezichten; stad en dorp naast elkaar. Een dorp is geen stadswijk of kern.
3. Bestendig en versterk de korte lijnen tussen dorpen en gemeente: bestuurlijk én ambtelijk. Behoud een bestuurlijk portefeuillehouder (nu de burgemeester), behoud de gebiedsconsulenten en de lokale servicepunten.
4. Onderzoek op welke wijze er vanuit de verscheidene gezichten binnen de nieuwe gemeente van elkaar geleerd kan worden, bijvoorbeeld bij het versterken van het vrijwilligerswerk of het organiseren van evenementen.
5. Benoem expliciet de opbrengst van de positie als 100.000+ gemeente en overweeg een communicatieboodschap over de opbrengsten van de herindeling voor inwoners van de huidige gemeente Alkmaar.

Hieronder zijn de aanbevelingen nader onderbouwd.

Aanbeveling 1

Zorg dat er naast efficiency en uniformering van werkprocessen, aandacht blijft voor de menselijke en dorps-maat. Geef ruimte voor maatwerk.

De opschaling van de ambtelijke organisatie heeft in de beleving van stakeholders, ambtenaren en raadsleden gezorgd voor een formelere en indirectere omgang tussen ambtenaren en inwoners, een strengere navolging van regels en een langere doorlooptijd van beslissingen. Inwoners van Graft-De Rijp en Schermer moeten wennen aan deze nieuwe organisatie, met name als het gaat om subsidieaanvragen en evenementenvergunningen. Het vraagt van inwoners aanpassing aan de nieuwe regelgeving en manier van werken; van ambtenaren vraagt het om begrip voor de lokale, historische en soms agrarische context van activiteiten en evenementen. Geef incidenteel ruimte voor maatwerk.

Aanbeveling 2

Communiceer over de gemeente Alkmaar als een gemeente met verscheidene gezichten; stad en dorp naast elkaar. Een dorp is geen stadswijk of kern.

De gemeente als entiteit waar je bij wil horen, spreekt de meeste mensen niet zo aan. De helft van de inwoners van de oude gemeente Alkmaar voelt zich het meest betrokken bij de eigen buurt. Voor de inwoners van Schermer en Graft-De Rijk is dit 82%. Het lijkt te gaan om eenheid in verscheidenheid. Juist de verschillende karakters van de stad Alkmaar en de dorpen en het platteland moeten volgens inwoners en stakeholders worden benadrukt.

Het kernenbeleid ervaren de stakeholders en raadsleden als positief maar moet niet uniform opgelegd worden, zorg ervoor dat in de dorpen ruimte blijft voor maatwerk. Ze wijzen er op dat hun dorp niet gelijk geschakeld mag worden aan een wijk van de stad Alkmaar. Een dorp bestaat niet alleen uit een kern maar bevat ook het buitengebied. En een fysieke ingreep in een dorp heeft een andere impact dan in een stedelijke omgeving.

Aanbeveling 3

Bestendig en versterk de korte lijnen tussen dorpen en gemeente: bestuurlijk én ambtelijk. Behoud een bestuurlijk portefeuillehouder (nu de burgemeester), behoud de gebiedsconsulenten en de lokale servicepunten.

Met het kernenbeleid en de instelling van gebiedsconsulenten sluit de nieuwe gemeente Alkmaar goed aan bij het belevingsgevoel van de stakeholders. Zij zijn verheugd over de wijkbudgetten die toegekend worden. Dit geeft armslag voor de organisatie van eigen activiteiten. De gebiedsconsulenten noemen zij belangrijke actoren voor een goede werkrelatie tussen de dorpen Graft-De Rijk en Schermer en de gemeentelijke organisatie. Ook de persoonlijke aandacht van het gemeentebestuur is randvoorwaardelijk. In dit kader wordt de inzet van de burgemeester regelmatig geroemd.

Aanbeveling 4

Onderzoek op welke wijze er vanuit de verschillende perspectieven binnen de nieuwe gemeente van elkaar geleerd kan worden, bijvoorbeeld bij het versterken van het vrijwilligerswerk of het organiseren van evenementen.

De dorpen kennen een traditie van verenigingen en vrijwillige inzet van veel inwoners. Inwoners van de stad Alkmaar kunnen iets opsteken van die grote mate van vrijwilligheid en organisatiekracht: ambtenaren zien dat in de stad veel evenementen 'professioneel' worden georganiseerd, terwijl het misschien ook mogelijk is om vrijwilligers in te zetten.

Aanbeveling 5

Benoem expliciet de opbrengst van de positie als 100.000+ gemeente en overweeg een communicatieboodschap over de opbrengsten van de herindeling voor inwoners van de huidige gemeente Alkmaar.

Een belangrijke verwachting was dat de bestuurlijke slagkracht zou verhogen: het gemeentebestuur zou een sterkere positie ten opzichte van de regio en het Rijk bemachtigen door de grens van 100.000 inwoners te passeren. Concrete voorbeelden hiervan hebben de verschillende betrokkenen niet kunnen geven. Het is mogelijk dat deze bestuurlijke slagkracht zich nog moet laten gelden en explicieter gemaakt kan worden.

De raadsleden merken op dat de besluitvorming in de gemeenteraad van de nieuwe gemeente Alkmaar zich meer op hoofdlijnen richt dan de besluiten in de voormalige gemeenteraden van Graft-De Rijp en Schermer. Er wordt minder op detailniveau gestuurd. Zij ervaren dat als een vooruitgang.

Tot slot:

Er is in Nederland nog maar weinig onderzoek verricht naar de effecten van een gemeentelijke herindeling en de beleving van betrokkenen. De onderzoeken richten zich vooral op de voorkant van het proces. Wij hopen met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de toekomst van de gemeente Alkmaar én aan vergroting van inzichten in de factoren die een samenvoeging tot een succes maken.

De rekenkamercommissie dankt iedereen die meegewerkt heeft aan dit onderzoek.

Bijlage 1

Het beste van stad en land?

Effecten van de herindeling van Alkmaar, Graft-
De Rijp en Schermer in de beleving van
betrokkenen

Rekenkamercommissie Alkmaar

Rekenkamercommissie Alkmaar

Joke Ningen
Secretaris rekenkamercommissie

T. 072 5489342
E. jningen@alkmaar.nl

Onderzoekers:

Dr. J. (Joost) Fledderus
M. (Marc) de Droog MSc
Drs. J.H.W. (Hans) Oostendorp
F. (Frank) van Kooten MSc

Contactpersoon:

Joost Fledderus
T. 06 33049468
E. joost@necker.nl

Kenmerk:

NI 14913

Datum:

16-3-2017

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
1.1 / Aanleiding	1
1.2 / Doelstelling en vraagstelling	1
1.3 / Onderzoeksuitvoering	2
1.4 / Leeswijzer	2
2 Vooraf aan de herindeling	1
2.1 / Aanloop naar de fusie en verwachtingen per gemeente	1
2.2 / Graft-De Rijp	1
2.3 / Schermer	3
2.4 / Alkmaar	4
2.5 / Verwachtingen	5
2.6 / Ambtelijke fusie als aanloop tot de herindeling	6
3 Belevingen en ervaringen van bestuurders, ambtenaren en stakeholders sinds de herindeling	9
3.1 / Beleving van politiek-bestuurlijke veranderingen als gevolg van herindeling	9
3.2 / Ervaringen met de gemeentelijke aandacht voor Schermer en Graft-De Rijp	12
3.3 / Ervaringen met bestuurlijke slagkracht	15
3.4 / Ervaringen met dienstverlening	16
3.5 / Conclusies: lessen voor de toekomst	20
Bijlagen	23
Bijlage 1. Gesprekspartners	24
Bijlage 2. Overzicht geraadpleegde documenten	25
Bijlage 3. Toelichting inwonersenquête	29
Bijlage 4. Uitkomsten inwonersenquête	31
Antwoorden op open vragen	36

1 Inleiding

1.1 / Aanleiding

Op 1 januari 2015 zijn de gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer op eigen verzoek heringedeeld. Er ontstond zo één gemeente met 105.000 inwoners en 14 kernen. De ambtelijke fusie vond reeds plaats op 1 januari 2014. Inmiddels is de gemeentelijke herindeling bijna twee jaar geleden geëffectueerd. Dit rapport beoogt inzicht te geven in het resultaat van deze herindeling.

1.2 / Doelstelling en vraagstelling

Onderzoek als peilstok, aandacht voor toekomst en belevingen

De rekenkamercommissie heeft het gewenste resultaat als volgt geformuleerd: 'een peilstok die aangeeft hoe ver de gemeente Alkmaar gevorderd is om de meerwaarde van de herindeling te verzilveren, met een accent op de beleving van burgers, stakeholders en bestuurders van Alkmaar.' In de eerste plaats richt dit onderzoek zich hiermee niet slechts op het verleden, maar ook op de toekomst. Een gemeente is ook jaren na een herindeling nog in beweging om de oorspronkelijke verwachtingen en doelstellingen van de herindeling te realiseren. Door middel van een peilstok op dit moment verkrijgt de raad inzicht waarmee eventueel bijgestuurd kan worden, zodat de herindeling uiteindelijk nog meer waarde oplevert voor inwoners, ondernemers en andere partijen in de gemeente.

Ten tweede betreft het een belevingsonderzoek, waarbij de ervaringen en waarderingen van betrokkenen centraal staan. Het is moeilijk om de waarde van een herindeling te meten in 'harde cijfers'. De meerwaarde van een onderzoek naar de effecten van een herindeling zit dan ook voor een groot deel in het ophalen en beoordelen van de beleving van degenen die te maken hebben gehad met de gevolgen van de herindeling. Het onderzoek heeft daarom een brede aanpak door betrokkenen met verschillende achtergronden te bevragen. Dit zijn:

- / inwoners, verspreid over de voormalige gemeenten;
- / de 'stakeholders', afkomstig uit de drie voormalige gemeenten (bijvoorbeeld dorpsraden, verenigingsbesturen en de afdeling van Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland);
- / de raadsleden uit de drie voormalige gemeenten, de portefeuillehouder (burgemeester) en de ambtenaren die werkzaam zijn bij de nieuwe, samengestelde gemeente.

Centrale vraag en deelvragen

De centrale vraag die we met dit onderzoek willen beantwoorden luidt als volgt:

In hoeverre zijn de doelstellingen en verwachtingen van de herindeling van de gemeenten Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer gerealiseerd, en hoe ervaren en waarderen de burgers, stakeholders en gemeente (raadsleden, portefeuillehouder en ambtenaren) deze herindeling?

Deze hoofdvraag is uitgewerkt in acht deelvragen. Deze zijn geclusterd naar de volgende onderdelen: doelstellingen en verwachtingen van de herindeling; beleving van betrokkenen en lessen voor de toekomst. Hieronder zijn de deelvragen gerangschikt naar deze drie thema's.

Doelstellingen en verwachtingen van de herindeling

1. Welke doelstellingen en verwachtingen zijn er geformuleerd en uitgesproken met betrekking tot de herindeling?

Beleving betrokkenen

2. Hoe ervaren de inwoners van de oorspronkelijke gemeenten de realisatie van de oorspronkelijke doelen en verwachtingen van de herindeling?
3. Hoe ervaren de gemeentelijke betrokkenen (raadsleden, de portefeuillehouder en de ambtenaren) de realisatie van de oorspronkelijke doelen en verwachtingen van de herindeling?
4. Hoe ervaren de gemeentelijke stakeholders – afkomstig uit de twee voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk – de realisatie van de oorspronkelijke doelen en verwachtingen van de herindeling?
5. In hoeverre ervaren burgers, stakeholders en gemeente de nieuwe gemeente als één geheel?

Lessen voor de toekomst

6. Waar ligt de kracht van de huidige herindeling en waar mag nog extra aandacht aan besteed worden?
7. Welke lessen zijn hieruit te trekken voor de toekomst van de (samengestelde) gemeente?
8. Welke belevingswaarden zijn al dan niet verbindend in de gemeente?

1.3 / Onderzoeksuitvoering

Onderzoeksmethode

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode juli tot en met oktober 2016. Er is gebruikgemaakt van een analyse van meer dan 100 documenten (zie bijlage 2), interviews met de burgemeester en 2 ambtelijke betrokkenen bij het fusieproces, een groepsgesprek met 12 ambtenaren, 11 stakeholders (uit Graft-De Rijk en Schermer) en 7 raadsleden (zie bijlage 1 voor een overzicht van de deelnemers). Daarnaast zijn inwoners geconsulteerd door middel van een online enquête waaraan 672 inwoners uit de gemeente Alkmaar hebben deelgenomen (zie bijlage 3 voor de verantwoording van de enquête). Hiervan waren 160 deelnemers afkomstig uit één van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk of Schermer.

1.4 / Leeswijzer

Opbouw rapport

Het rapport bestaat uit twee hoofdstukken. Eerst wordt de aanloop naar de herindeling beschreven, grotendeels aan de hand van documenten (hoofdstuk 1) en vervolgens worden de ervaringen en belevingen van de betrokkenen beschreven aan de hand van interviews, groepsgesprekken en de inwonersenquête (hoofdstuk 2). Op verschillende plekken in de tekst komen inwoners aan het woord. In de enquête konden zij antwoord geven op de vraag: 'Wat wilt u de gemeente Alkmaar meegeven als het gaat over de herindeling met Graft-De Rijk en Schermer'. 219 respondenten hebben hier antwoord op gegeven. Door de tekst heen worden quotes gegeven om de bevindingen te illustreren en kleur te geven aan de beleving onder inwoners.

Op verschillende plekken in de Nota van Bevindingen komen inwoners aan het woord.

Het onderzoeksrapport is voorgelegd aan de ambtelijke organisatie om de bevindingen op feitelijke juistheid te controleren. De reactie van de ambtelijke organisatie is op 7 december 2016 ontvangen en verwerkt in de rapportage.

2 Vooraf aan de herindeling

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag 1: Welke doelstellingen en verwachtingen zijn er geformuleerd en uitgesproken met betrekking tot de herindeling? Het proces tot aan de herindeling en de ervaringen met de ambtelijke fusie komen hierbij aan bod.

2.1 / Aanloop naar de fusie en verwachtingen per gemeente

Verkenning van fusiemogelijkheden op eigen initiatief

De fusie van Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer per 1 januari 2015, voorafgegaan door de ambtelijke fusie een jaar eerder, is het resultaat van een verkenning van verschillende samenwerkingen sinds 2003¹. De gemeenten Graft-De Rijk en Schermer voorzagen dat zij door toenemende decentralisatie en bezuinigingsopgaven steeds minder goed in staat zouden zijn om onder andere de dienstverlening op orde te houden en kwaliteit voor inwoners te kunnen leveren. Als gevolg daarvan waren de gemeenten in de loop der jaren al in verschillende samenwerkingsverbanden verbonden geraakt met omliggende gemeenten. De gemeenteraden van de gemeenten Graft-De Rijk en Schermer hebben daarom zelf het initiatief genomen om fusies te gaan verkennen.

Geen grote plattelandsgemeente

In de periode 2003 tot 2007 werkten de gemeenten Graft-De Rijk en Schermer samen met andere plattelandsgemeenten (Beemster, Zeevang) op het gebied van sociale zaken. De Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland hebben in 2007 een voorstel gedaan tot onderzoek naar de bestuurskracht van de gemeenten, inclusief mogelijkheden tot samenwerking, waaronder een fusie. Een bestuurlijke herindeling bleek uit dit onderzoek niet haalbaar. Beemster wilde zelfstandig blijven en Zeevang wilde zich ook oriënteren op mogelijkheden met andere gemeenten. Een fusie tussen de gemeenten Schermer en Graft-De Rijk alleen werd daarna niet verder uitgewerkt, omdat dit onvoldoende robuust en duurzaam zou zijn.² De betrokken gemeenten zijn vervolgens hun eigen weg gegaan in het bepalen van hun bestuurlijke toekomst.

Hieronder staat beschreven hoe die wegen voor de twee voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zich kenmerkten. Ook beschrijven we hoe de voormalige gemeente Alkmaar zich opstelde ten opzichte van de fusiepartners aan de hand van documenten en gevoerde gesprekken. Vervolgens gaan we in op de verwachtingen die de verschillende betrokkenen hadden van de effecten van de herindeling.

2.2 / Graft-De Rijk

Bestuur Graft-De Rijk op eigen initiatief op zoek naar fusiepartner

Uit de gevoerde gesprekken en documenten³ komt het beeld naar voren dat de gemeenteraad in Graft-De Rijk zelfbewust en actief op zoek geweest is naar een fusiepartner. Op 30 september 2010 heeft de gemeenteraad van Graft-De Rijk het college de opdracht gegeven om te verkennen welke gemeenten met

¹ Memorie van Toelichting Herindelingsadvies

² Memorie van Toelichting Herindelingsadvies

³ Zie bijlagen 1 en 2 voor gesprekspartners en geraadpleegde documenten.

Graft-De Rijk zouden willen fuseren.⁴ Met alle omliggende gemeenten zijn gesprekken gevoerd (Alkmaar, Beemster, Castricum, Heerhugowaard, Koggenland, Purmerend, Schermer, Uitgeest, Wormerland, Zaanstad en Zeevang). Bewoners konden tijdens ‘meedenkavonden’ aangeven wat zij belangrijk vonden bij de keuze voor een fusiepartner. Naar aanleiding van beide verkenningen besloot de gemeenteraad op 5 juli 2011 om met vijf gemeenten verder te gaan: Alkmaar, Castricum, Koggenland, Purmerend en Zaanstad. Tijdens de vervolggesprekken is het resultaat van de bewonersavonden nadrukkelijk meegenomen als uitgangspunt blijkend uit de gekozen thema’s tijdens de gesprekken. De kern daarvan lag in het behoud van de kwaliteit van de gemeente, waaronder de monumenten, het landschap en de vitaliteit van de kernen. De gemeenteraad heeft op 3 november 2011⁵ besloten om alleen nog met Alkmaar en Zaanstad verder te gaan.

‘Beauty contest’ belangrijk moment in definitieve keuze voor Alkmaar

De burgemeesters van Alkmaar en Zaanstad hebben zich in een fusiebijeenkomst voor inwoners op 6 februari 2012 sterk gemaakt voor de kwaliteit van hun gemeenten. Het optreden van de burgemeester van Alkmaar maakte indruk op de inwoners, zo blijkt uit interviews. Dat kwam onder andere door het feit dat de burgemeester zelf de vragen van inwoners beantwoordde (zonder te klankborden met wethouders of ambtenaren, die wel aanwezig waren). Ook wist hij duidelijk te maken dat het college van Alkmaar zich zou inzetten voor het contact met inwoners in Schermer en Graft-De Rijk. Alkmaar richtte zich bovendien op het behouden van de plattelandsidentiteit, waar Zaanstad zich presenteerde als onderdeel van de metropoolregio.

Uiteindelijk is door de gemeenteraad⁶ voor Alkmaar gekozen. De gemeenteraad gaf de voorkeur aan het zijn van de groene schil van de Regio Alkmaar boven de economische dynamiek van metropool Amsterdam. In de laatste fase deed de gemeente Schermer nadrukkelijk ook mee als geografisch verbindende gemeente tussen Alkmaar en Graft-De Rijk.

Verwachtingen en zorgen van Graft-De Rijk over fusie met Alkmaar

In de verschillende documenten van de herindeling klinkt het optimisme door voor de herindeling. In de argumentatie en verwachtingen van Graft-De Rijk om te fuseren met Alkmaar lagen nadrukkelijk de verwachtingen van versterken van de dienstverlening aan de inwoners, de kansen om beleid te versterken op het gebied van natuur (Eilandspolder) en kunst, cultuur en toerisme (gedeelde cultuurhistorie). Ook het meedoen van de gemeente Schermer als tussenliggende gemeente, ‘natuurlijke partner’ en medeverantwoordelijk voor de Eilandspolder, behoorde tot de belangrijke afwegingen.

De voornaamste zorgen die uit de bewonersbijeenkomsten werden uitgesproken, hadden betrekking op de mogelijke bebouwing van de polder, vermindering van de toegankelijkheid van de gemeente en het verdwijnen van de aandacht van de bestuurders als gevolg van het worden van ‘randgebied’. Vanuit Graft-De Rijk lag dan ook een expliciete verwachting op het gebied van aandacht voor de vitaliteit van de dorpen in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer en de karakterschets van de nieuwe gemeente van samenwerking van stad en land.

⁴ Herindelingsadvies

⁵ Raadsbesluit 3 november 2011, voorzien van voorstel bestuurlijke toekomst college 2011-046.

⁶ Raadsbesluit 116, dd. 12 april 2012.

2.3 / Schermer

Schermer zelfbewust opgetrokken samen met de samenleving

Net als de gemeente Graft-De Rijk, heeft ook Schermer volgens gesproken betrokkenen en geraadpleegde documenten zelfbewust gehandeld in het traject. Schermer heeft ervoor gekozen om samen met stakeholders, waaronder besturen, ondernemers en ambtenaren, een waardenprofiel op te stellen, waarin de belangrijkste waarden en wensen voor de gemeente zijn vastgelegd voor de toekomstige fusiepartner. Het waardenprofiel 'Trots op Schermer'⁷ is in een drietal bijeenkomsten voorgelegd aan inwoners, verenigingen en organisaties. Vanuit dit profiel is de gemeente op zoek gegaan naar de meest geschikte fusiepartner.

Van drie naar twee fusiepartners

Het waardenprofiel is aan drie gemeenten voorgelegd: Koggenland, Heerhugowaard en Alkmaar. In Koggenland bleek politiek-bestuurlijk geen draagvlak voor een mogelijke fusie. Heerhugowaard en Alkmaar onderschreven beiden het profiel. Op 23 mei 2012 konden bewoners tijdens een informatieavond vragen stellen aan de burgemeesters van Heerhugowaard en Alkmaar, als vertegenwoordigers van deze gemeenten. In deze bijeenkomst kwam de zorg dat de polder 'volgebouwd' zou worden (met woningen, windmolens) naar voren. Deze zorgen zijn door Heerhugowaard en Alkmaar expliciet weggenomen.

Van twee fusiepartners naar een voorkeur

Uiteindelijk bleken zowel Heerhugowaard als Alkmaar als volwaardige kandidaat over te blijven. In deze door de burgemeester van Schermer zelf ook als luxe⁸ omschreven positie, heeft het college vervolgens Alkmaar als voorkeurskandidaat aangewezen. Schermer had reeds een sterke band met Alkmaar op het gebied van voorzieningen, bovendien was er de historische band met Alkmaar als 'drooglegger' van de schermerpolder. Belangrijke reden was ook het feit dat de gemeente Graft-De Rijk besloot tot fusie met Alkmaar. Schermer, als tussenliggende gemeente, met gemeenschappelijke belangen, waaronder de Eilandspolder, vormt een verbindende schakel tussen beide fuserende bureaus. Bovendien vormden Schermer en Graft-De Rijk voorheen al vaker een eenheid. Graft-De Rijk heeft in dit proces niet gewacht op Schermer en doorgepakkt. Het feit dat de arhi-procedure gestart werd met Graft-De Rijk versnelde het proces nogmaals omdat anders 1 januari 2015 gezamenlijk herindelen niet meer mogelijk zou zijn.

De gemeenteraad heeft, onder expliciete verwijzing naar het waardenprofiel, het advies van het college op 21 juni 2012 in een raadsbesluit bekrachtigd. Uit de kern Oterleek kwamen nog wel vragen of aansluiting bij het nabijgelegen Heerhugowaard voor deze kern niet meer voor de hand lag. Uit inwonersonderzoek⁹ naar aanleiding van een amendement van de gemeenteraad, bleek uiteindelijk dat het merendeel van de inwoners zich in verbondenheid met Schermer bij Alkmaar wilde aansluiten, waarna de gemeenteraad afzag van de grenscorrectie.¹⁰

⁷ Waardenprofiel 'Trots op de Schermer!', BMC, 2012.

⁸ Toelichting door portefeuillehouder bij raadsbesluit voor de keuze van een fusiegemeente, dd. 21 juni 2012.

⁹ Draagvlakonderzoek Oterleek, BMC, september 2012, bijlage bij raadsbesluit 3 oktober 2012.

¹⁰ Raadsbesluit 3 oktober 2012.

Verwachtingen en zorgen Schermer over fusie met Alkmaar

Net als in Graft-de Rijk, lag ook in Schermer de nadruk op gedeelde historische banden, visies en bestaande samenwerking. Het draagvlak voor Alkmaar lag bestuurlijk aanvankelijk wel wat lager. De voorkeur ging uit naar Koggenland, gevolgd door Heerhugowaard en daarna Alkmaar. Reden dat Heerhugowaard hier de voorkeur kreeg, lag in het feit dat het een kleinere gemeenschap betreft met kleine dorpen. Alkmaar kende op dat moment wel beleid over 'buurtgericht samenwerken', maar geen specifiek 'kernenbeleid'.

Uit het eerder opgestelde waardenprofiel bleek dat de zorgen voor Schermer ook lagen op het karakter van het gebied. Het open, landelijke karakter met dorpskernen moest behouden blijven, dat betekent: geen grootschalige woningbouw, windmolens of bosbouw. Verder waren er specifieke wensen met betrekking tot het openhouden van scholen, het borgen van het agrarisch belang (LTO) en organisatie van activiteiten voor jongeren. Door het in een vroeg stadium betrekken van belangrijke stakeholders en bewoners van Schermer was er veel draagvlak voor de herindeling.

2.4 / Alkmaar

Alkmaar stond open voor fusie

In Alkmaar heeft het gemeentebestuur zich altijd welwillend opgesteld voor vragen van Graft-De Rijk en Schermer. In de tijd dat de buurgemeenten van Alkmaar nog met elkaar spraken over een grote plattelandsgemeente (2007) toonde de burgemeester van Alkmaar al aandacht. Nadat de plattelandsgemeente niet haalbaar bleek, is er door Graft-De Rijk en Schermer al snel toenadering gezocht met Alkmaar. De burgemeesters hebben een boer uit Arnemuiden, een dorp dat was samengegaan met Middelburg, voor de gemeenteraden van Schermer en Graft-De Rijk laten vertellen wat het betekent om als plattelandsgemeente te fuseren met een stedelijke gemeente.

In het gehele traject heeft de burgemeester van Alkmaar zich nadrukkelijk laten zien en de constructieve houding van Alkmaar onderstreept. Concrete uitspraken in het 'fusienieuws'¹¹ van Schermer illustreren deze houding:

"Schermer niet wordt 'opgeslokt': met de fusie ontstaat een geheel nieuwe situatie en een geheel nieuwe gemeente, waarin Schermer volwaardig meedoet."

"Maar voor u is belangrijk: behoud van identiteit. Eigenheid. Verenigingsleven. Ik kan u verzekeren: Schermer moet de mooie, groene gemeente van nu blijven. We gaan het houden zoals het is, niet volplempen."

"Ik zal als bestuurlijk accountmanager beschikbaar zijn tijdens en vlak na de fusie"

Breed draagvlak onder raadsfracties

In Alkmaar bestond breed draagvlak in de gemeenteraad voor de fusies met Graft-De Rijk en Schermer. De burgemeester is iedere fractie langsgegaan om de raad te overtuigen van de meerwaarde van de herindeling met beide gemeenten. De raad heeft met uitzondering van één partij ingestemd met de fusie met Graft-De Rijk (april 2012) en Schermer (juli 2012). De belangrijkste weerstand van de partij lag in de mogelijke kostenopdrivende werking van het buitengebied voor de burgers van Alkmaar.

¹¹ Fusienieuws 30 mei 2012

In Alkmaar bestond de verwachting dat een grotere gemeente zijn centrumfunctie kon versterken. De gemeente Alkmaar heeft moeite gedaan om Schermer en Graft-De Rijk er op een volwaardige manier bij te krijgen. Schermer en Graft-De Rijk hadden Alkmaar ook iets te brengen: zo heeft het zijn van een 100.000+-gemeente betekenis, door de verwachte verbeterde toegang tot Den Haag en de provincie. Ook het groene, landelijke karakter van de twee gemeenten zou volgens het college van Alkmaar een waardevolle aanvulling zijn op het stedelijke karakter van Alkmaar. Dit beeld paste in de in Stadsvisie 2030 van Alkmaar, waarin staat dat Alkmaar een 'duurzame stad in het groen' wil zijn.¹² Bovendien had was er sprake van een lage woningbouwbehoefte, waardoor de gemeente kon toezeggen dat er geen extra woningbouw of glastuinbouw in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zou plaatsvinden.

2.5 / Verwachtingen

Verhogen bestuurskracht en beste van stad en land waren belangrijkste verwachtingen

In aanloop naar de herindeling zijn diverse verwachtingen uitgesproken. De gemeenten Graft-De Rijk en Schermer hadden profielen opgesteld, er is samen met stakeholders en bewoners gesproken en ook ambtenaren en raadsleden hebben hun verwachtingen kunnen uiten. In het herindelingsadvies is een goede samenvatting van het voortraject en de uitgesproken verwachtingen gegeven. Daarnaast hebben wij in de interviews met stakeholders, ambtenaren en bestuurders de verwachtingen nagevraagd, om inzicht te verkrijgen in het huidige beeld van het indertijd gevolgde traject.

De verwachtingen met betrekking tot de fusie zijn in het herindelingsadvies als volgt beschreven:

- / kansen voor een verdere professionalisering van het bestuur;
- / het zijn van een gesprekspartner van formaat (100.000+-gemeente) zowel voor horizontale samenwerkingsverbanden (tussen gemeenten) als voor verticale samenwerkingsverbanden (met provincie en Rijk);
- / meer bestuurlijke eenheid in de regio;
- / vervullen van een centrumrol in de regio;
- / vergroting van de lokale en regionale bestuurlijke slagkracht en optimalisering van de dienstverlening aan burgers en maatschappelijke partners;
- / versterking van de stad met afzonderlijke wijken en van de dertien dorpen met elk hun eigen kwaliteiten en identiteit;
- / versterking van het beheer van het landschap in de nieuwe gemeente (behoud van de karakteristiek van stad en groen karakter);
- / versterking van de mogelijkheden voor toerisme en recreatie;
- / versterking van de samenhang op het gebied van cultuurhistorie.

De rode lijn uit het herindelingsadvies is dat de belangrijkste redenen voor samenwerking enerzijds liggen in de beperkte bestuurskracht van Graft-De Rijk en Schermer en anderzijds ook meer positief in de kracht van samenwerking aan een regio waarin stad en platteland elkaar aanvullen en versterken. Uit de interviews in het kader van dit onderzoek kwam een vergelijkbaar overzicht tot stand. In deze gesprekken ging het vaak om de slagkracht van de nieuwe gemeente, het benutten van professionalisering, maar ook om harde beloften. De verwachtingen volgens betrokkenen waren:

- / versterken slagvaardigheid van natuurbeleid;
- / schaalvoordeel en een sterkere gesprekspartner, regionaal en nationaal;

¹² Stadsvisie Alkmaar, 2008, p. 13.

- / slagkracht met betrekking tot decentralisaties;
- / versterking van de mogelijkheden voor toerisme en recreatie;
- / versterking van de samenhang op het gebied van cultuurhistorie;
- / verwachting dat afstand tot bestuur groter zal worden (zowel vanuit perspectief bestuurder als vanuit perspectief stakeholders/bewoners) en de hoop dat hier aandacht voor zal zijn;
- / minder behoefte aan externe inhuur als gevolg van aanwezigheid specifieke expertise bij gemeente;
- / minder generalisten in gemeentelijke organisatie;
- / betere (juridische) voorbereiding projecten (waardoor minder stukken bij bestuursrechter en Raad van State terecht zouden komen, maar ook het risico bij misgaan lager zou worden);
- / behoud van kwaliteit, vitaliteit en sociale cohesie in de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer;
- / behoud van dienstverlening in de voormalige gemeenten Graft- De Rijp en Schermer (serviceloketten);
- / geen bebouwing van het buitengebied (variërend van woningbouw tot windturbines en bosbouw);
- / meerwaarde van het groene karakter, profiel versterken van stad en land en toeristische aantrekkelijkheid verhogen;
- / kansen voor medewerkers voormalige ambtelijke organisaties.

2.6 / Ambtelijke fusie als aanloop tot de herindeling

Ambtelijke fusie vond gelijktijdig plaats met andere veranderingen in de organisatie

In aanloop naar de fusie is besloten om de ambtelijke en bestuurlijke herindeling van elkaar te scheiden. De verwachting was dat de organisatie zo beter voorbereid was op de bestuurlijke fusie. Bovendien waren er zorgen over de (ambtelijke) dienstverlening in Graft-De Rijp. De ambtelijke fusie werd een jaar voor de herindeling (1 januari 2014) een feit. Verschillende betrokkenen hebben aangegeven dat het moment van de ambtelijke fusie achteraf gezien ongelukkig was. Het viel midden in een toch al drukke periode voor de gemeente, waarin zowel een reorganisatie ('de Doorbraak') liep, een bezuinigingsoperatie van 10% werd doorgevoerd en er achterstanden waren bij de invoering van de decentralisaties van het Rijk. Het feit dat de gemeentehuizen van Schermer en Graft-De Rijp open moesten blijven tijdens de ambtelijke fusie zorgde ook voor inefficiëntie. De verwachting was echter dat het juist goed was om in deze tijd ook de fusie te doen, juist omdat er toch al een reorganisatie plaatsvond. Door de gestapelde ambities werd de ambtelijke fusie echter een extra druk op de toch al hoge belasting van medewerkers en managers. Inmiddels, bijna drie jaar na de ambtelijke fusie, is de reorganisatie in rustiger vaarwater en kregen we in de interviews terug dat mensen hun plek hebben gevonden.

Figuur 1. Antwoorden uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek augustus 2014

“In Alkmaar is te weinig aandacht voor integratie van personeel uit de fusiegemeenten. Personeel uit de fusiegemeenten is te vaak alleen bezig met de eigen werkzaamheden vanuit de fusiegemeenten en komt niet toe aan het werken voor Alkmaar. In de aanloop naar de fusie vind ik dat een slechte zaak.”

“Meer tijd nemen om veranderingen door te voeren. Er is door de grote hoeveelheid wijzigingen in organisatie, processen, bemensing, fusie, etc. veel onduidelijk. Flexwerken is niet goed doordacht en gefaciliteerd.”

“Doorbraak en Metamorfose hebben een buitenproportionele tijdsinvestering geleverd en met veelal weinig positieve emoties, o.a. ten koste van noodzakelijke inzet voor ingrijpende wijzigingen door de gemeentefusie. Het wordt tijd voor rust in de tent en vooruitblikken.”

In het overgangsjaar zijn de ambtenaren vooral bezig geweest met de voortzetting van hun taken uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer¹³, waardoor zij enerzijds onvoldoende integreerden, maar tegelijkertijd extra werkzaamheden op zich wilden nemen wat leidde tot te veel werk. Vanuit de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer werd dit evenwel als prettig ervaren. Een aantal ambtenaren uit de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk dat functioneerde als eerste contactpersoon, heeft de verdere relaties met de nieuwe gemeente gelegd. Die rol wordt nu ingevuld door de gebiedsconsulenten.

Alkmaarse cultuur leidend bij ambtelijke fusie

Uit een groepsgesprek met ambtenaren blijkt dat het voor ambtenaren van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer het een flinke overgang was. Ze hadden het naar hun zin in hun oude omgeving en hadden het gevoel het warme nest te verruilen voor een hectische organisatie. De ambtenaren uit Alkmaar hadden door de vele veranderingen die gelijktijdig liepen een volle agenda. In het begin was er onvoldoende tijd om het werk goed te doen en tegelijk te wennen aan de nieuwe organisatie. Er was geen draaiboek en informatie over de organisatie, zoals over het doen van declaraties en het gebruik van intranet, was niet altijd helder. Ook waren de functieprofielen volgens sommige ambtenaren onduidelijk. In het groepsgesprek is een voorbeeld gegeven waarbij ambtenaren uit Alkmaar zelfs niet op de hoogte waren van de komst van ambtenaren uit de Schermer en Graft-De Rijk. Bovendien hadden de ambtenaren het idee dat ze ‘erbij werden gevoegd’ in plaats van samengingen met Alkmaar. Voor de Alkmaarse ambtenaren veranderde er per saldo weinig; voor ambtenaren uit Graft-De Rijk en Schermer betrof het feitelijk een nieuwe baan. Sommige ambtenaren uit Graft-De Rijk en Schermer zagen hierin ook kansen: een professionelere organisatie met mogelijkheden om door te ontwikkelen.

Gezien het kleine aantal medewerkers op het totaal van de gemeente Alkmaar is er expliciet voor gekozen om de bedrijfsvoering en werkprocessen van Alkmaar leidend te laten zijn. Voor medewerkers van Graft-De Rijk en Schermer was de kloof met de ambtelijke organisatie van de gemeente Alkmaar soms enorm. Zo waren er grote cultuurverschillen (bijvoorbeeld het jaarlijkse cabaret in Alkmaar waarin men elkaar binnen de ambtelijke organisatie op de hak neemt, leidde tot verbazing onder ambtenaren van de voormalige

¹³ Dit bleek ook uit de toelichting bij het medewerkerstevredenheidsonderzoek 2014.

gemeenten Graft-De Rijk en Schermer), lag het tempo in de gemeente Alkmaar hoger en verschilde de bestuursstijl. Ook ligt er een belangrijk verschil in voor wie men werkt. In Alkmaar telde volgens de ambtenaren van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer vooral het bestuur en de organisatie, maar in Graft-De Rijk en Schermer was men meer gericht op de inwoners.

Ten slotte was er een groot verschil tussen de ambtenaren als het ging om specialisatie. In de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer waren de ambtenaren generalisten, alleskunnners. Binnen Alkmaar is het werk veel specialistischer. Dat betekent dat ambtenaren uit Graft-De Rijk en Schermer eraan moesten wennen dat zij hun werk soms moeten afbakenen. Ook de stakeholders uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zien dat zij voor specifieke onderwerpen nu ook met specifieke ambtenaren te maken hebben.

Teleurstelling over fusiologo

Aanvankelijk is er gewerkt met een fusiologo om eenheid uit te stralen (zie figuur 2). Het nieuwe logo werd ook gezien als erkenning dat de herindeling niet een invoeging was maar een samenvoeging. Ambtenaren uit Graft-De Rijk en Schermer hadden verwacht dat het logo ook in de nieuwe gemeente zou worden gebruikt, maar de gemeenteraad van de nieuwe gemeente heeft dit niet besloten. De ambtenaren van Graft-De Rijk en Schermer ervaren dit wel als teleurstellend.

Figuur 2. Fusiologo

Ambtenaren voormalige gemeenten vinden nu hun draai

De ambtenaren geven aan zin te hebben om verdere stappen te maken. Natuurlijk zijn er ook nog ambtenaren die moeten wennen aan hun nieuwe rol in de organisatie. Uit de sessie met ambtenaren bleek dat ze nu een hoger cijfer aan de ambtelijke fusie zouden geven dan direct na de fusie. Ze geven aan zeker een half jaar nodig te hebben gehad om hun draai te vinden. De ambtelijke fusie verliep relatief rustig en medewerkers zijn niet achtergesteld in de nieuwe gemeente.

De ambtelijke fusie is overigens nog niet geheel afgerond. De bescherming van de arbeidscontracten van ambtenaren geldt formeel nog tot 1 januari 2017, daarna zal zichtbaar worden of er nog effecten na-ijlen. Op dit moment zijn er van de 65 ambtenaren die zijn overgekomen uit Graft-De Rijk en Schermer nog 52 in dienst. Van de 13 die niet meer in dienst zijn, zijn 4 medewerkers met pensioen gegaan.

3 Belevingen en ervaringen van bestuurders, ambtenaren en stakeholders sinds de herindeling

Dit hoofdstuk gaat eerst in op de deelvragen 2 tot en met 5: Hoe ervaren de inwoners, gemeentelijke betrokkenen, en stakeholders uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer de realisatie van de oorspronkelijke doelen en verwachtingen van de herindeling? En in hoeverre ervaren burgers, stakeholders en gemeente de nieuwe gemeente als één geheel? Deze ervaringen worden aan de hand van een aantal thema's besproken: (1) beleving van de politiek-bestuurlijke veranderingen als gevolg van de herindeling; (2) ervaringen met de gemeentelijke aandacht voor Schermer en Graft-De Rijk; (3) ervaringen met de slagvaardigheid van de gemeente; (4) en ervaringen met de kwaliteit van dienstverlening van de gemeente. In de laatste paragraaf worden deelvragen 6, 7 en 8 beantwoord: waar ligt de kracht van de huidige herindeling, waar mag nog extra aandacht aan besteed worden en welke lessen zijn hieruit te trekken voor de toekomst van de (samengestelde) gemeente? Welke belevingswaarden zijn al dan niet verbindend in de gemeente?

3.1 / Beleving van politiek-bestuurlijke veranderingen als gevolg van herindeling

Ruime vertegenwoordiging in de gemeenteraad van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer, sinds kort ook een wethouder

De gemeenteraad heeft een ruime vertegenwoordiging uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Van de 39 zetels werden er na de verkiezingen 6 door bewoners uit de voormalige gemeenten ingevuld. De raadsleden zitten in verschillende fracties en er zijn geen partijen in de raad gekomen die zich alleen op de kernen richten. De nieuwe gemeente startte verder met het oude college, waarin dus geen vertegenwoordiging was vanuit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Sinds het vertrek van één van de wethouders is een oud-wethouder van Graft-De Rijk in het college gekomen.

- / Sommige *raadsleden* hadden verwacht dat het misschien moeilijker zou worden voor de raad om de volksvertegenwoordigende rol te kunnen uitvoeren. De afstand tot de inwoners van de gemeente zou door de schaalvergroting van de herindeling, groter worden. Raadsleden vinden echter dat er voldoende aandacht is vanuit de verschillende fracties voor de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer, wat zich onder andere uit door hoge opkomsten bij werkbezoeken aan de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Raadsleden zien juist dat de ruime vertegenwoordiging van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer in de raad zorgt voor een nadrukkelijke rol voor Schermer of Graft-De Rijk in het debat. Bij sommige raadsleden bestaat het gevoel dat het college en de raad buitenproportioneel aandacht hebben voor de voormalige gemeenten, hoewel men ook aangeeft dat dit zich zal stabiliseren.
- / *Stakeholders* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer geven aan dat zij naast hun 'eigen' raadsleden ook toegang hebben tot anderen in de raad.
- / *Ambtenaren* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer hadden het idee dat de raad minder geïnteresseerd zou zijn in Graft-De Rijk en Schermer, maar de raadsleden uit deze gemeenten

hebben zich veel laten horen. Ze vormen ook het collectieve geheugen voor de afspraken die rondom de herindeling zijn gemaakt.

Stad en land: twee eigen identiteiten

Na de start van de ambtelijke fusie is direct met het kernenbeleid gestart. In Alkmaar was een grote traditie als het gaat om wijk- en gebiedsgericht werken. Vanuit dat kader is aangestuurd op het kernenbeleid, samen met accountmanagers en servicepunten in aanloop naar de bestuurlijke herindeling.

- / *Stakeholders* zijn in de praktijk blij met de wijze waarop het kernenbeleid is ontwikkeld. Men herkent de waardenprofielen erin terug en voelt de aandacht die de gemeente Alkmaar voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer heeft ontwikkeld.
- / *Stakeholders en raadsleden* spreken wel van een stadse visie versus een dorpse visie. De gemeente heeft soms een te stadse blik op beleid en uitvoering. Een voorbeeld vanuit raadsleden betreft het behoud van de Eilandspolder als Natura2000-gebied. Er bestaan zorgen dat de trend om bestemmingsplannen ruimer en vrijer op te zetten de aangezichten van de dorpen van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer kunnen aantasten. Soms gaat het ook om het inleven in het dorpse karakter. Raadsleden hebben hierbij het voorbeeld gegeven van beslissen over een extra 4^e of 5^e verdieping op een nieuwbouwwoning: dat heeft in de stad weinig impact, maar is op dorpse schaal van groot belang voor het aangezicht. De aandacht die de gemeente heeft voor wijken wordt gewaardeerd, maar de wens vanuit stakeholders is wel dat de gemeente zich realiseert dat een wijk iets anders is dan een dorp.
- / *Raadsleden* zijn zich wel bewust van deze mogelijke tegenstelling en vinden dat hier aandacht voor moet zijn. In Schermer en Graft-De Rijk ervaren maatschappelijke organisaties ook dat politieke partijen hun best doen om ook inwoners uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer te bedienen.
- / *Inwoners* zijn kritisch op de verbinding tussen 'stad en land'. Op de vraag of de gemeenten bij elkaar passen antwoorden inwoners uit Alkmaar en inwoners uit Schermer en Graft-De Rijk ongeveer hetzelfde: respectievelijk 41 en 42% is het daar (helemaal) mee eens (Figuur 3). Een groter deel van de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer is het (helemaal) oneens met de stelling dat de gemeenten bij elkaar passen (44% tegenover 35%). Iets meer inwoners uit Schermer en Graft-De Rijk zien wel dat de gemeenten elkaar versterkten (47%, Figuur 4). Dat percentage is lager onder inwoners van Alkmaar (43%).

Inwoners aan het woord:

“De Rijk is een dorp en geen Alkmaar. De vuilniscontainers passen niet binnen het dorp.”

“Laat een dorp een dorp.”

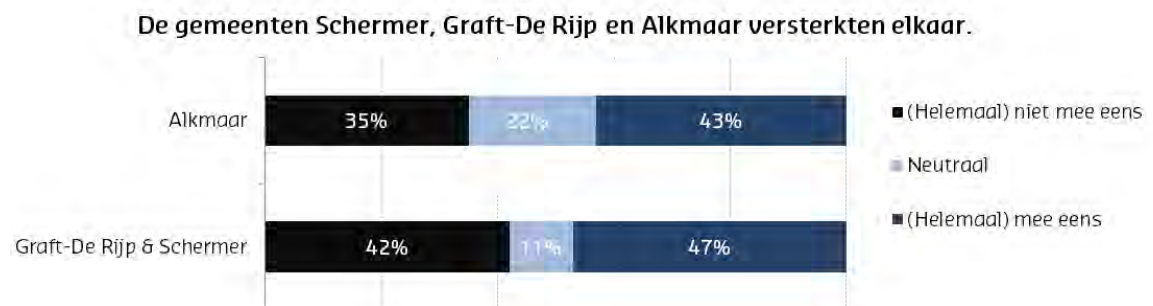
“Houd rekening met verschil in mentaliteit/cultuur tussen stedeling en dorpeling.”

“Versterk elkaar waar nodig, synergie.”

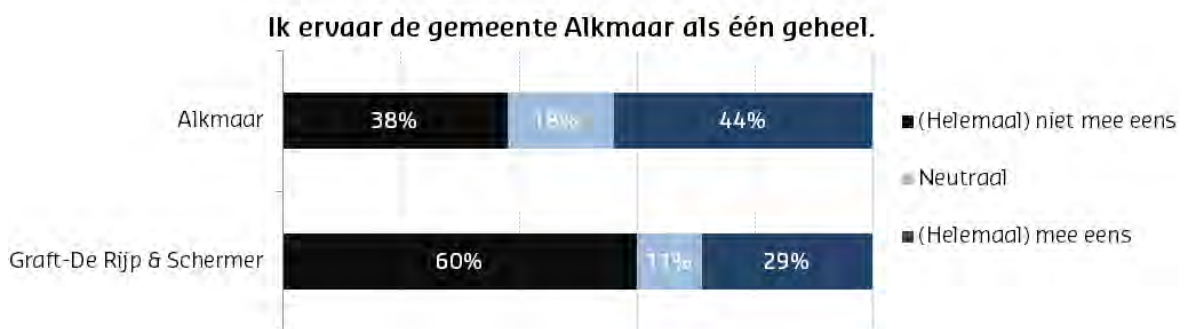
Figuur 3. Passen de gemeenten bij elkaar?

Figuur 4. Versterkten de gemeenten elkaar?

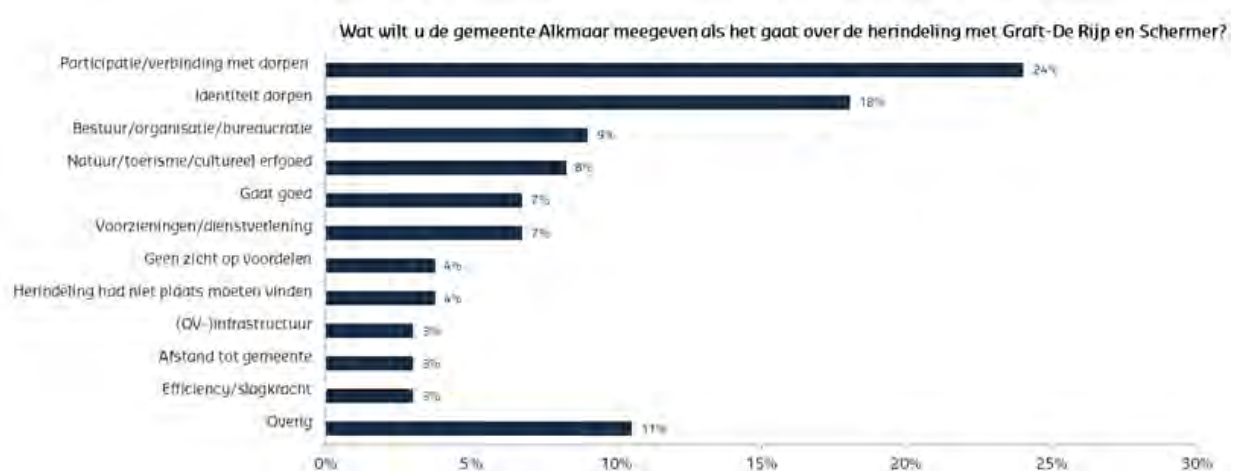
Figuur 5. Gemeente als één geheel

/ 60% van de *inwoners* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer ervaart de gemeente Alkmaar niet als één geheel (Figuur 5). Opvallend is echter dat op deze vraag ook de gemiddelde Alkmaarder zich nog niet één voelt met de andere gemeenten (44% ervaart de gemeente als één geheel).

/ *Inwoners* vinden dat de gemeente zich dan ook vooral moet inzetten op participatie en verbinding. In de enquête is tot slot de volgende vraag gesteld: “Wat wilt u de gemeente Alkmaar meegeven als het gaat over de herindeling met Graft-De Rijk en Schermer?” (zie bijlage 4). Uit een categorisatie van de open antwoorden blijkt waar de gemeente volgens de inwoners aandacht aan moet geven (Figuur 6). Het grootste deel van de antwoorden (24%) gaat over het thema ‘participatie/verbinding’. Dit houdt in dat de gemeente moet luisteren naar de inwoners, verbinding moet stimuleren tussen Alkmaar-stad en de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer en zichtbaar is binnen de gemeente. 18% van de open antwoorden benoemt het behoud van de identiteit van de dorpen van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer en 8% het behoud van natuur, cultuur en historie: “laat de identiteit van de kleine plaatsjes niet verloren gaan”, “houd rekening met verschil in mentaliteit/cultuur tussen stedeling en dorpeling”, “houd de natuur in stand”.

Figuur 6. Gecategoriseerde open antwoorden

3.2 / Ervaringen met de gemeentelijke aandacht voor Schermer en Graft-De Rijk

Betrokkenheid burgemeester door stakeholders positief gewaardeerd

Vanaf het eerste moment is besloten dat er een bestuurlijke accountmanager voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer moest komen. Dat sluit aan bij de zorgen van de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer: 43% van de inwoners verwachtte dat de bestuurders minder goed bereikbaar zouden worden (Figuur 7 in bijlage 4) Deze rol zou door de burgemeester ingevuld worden. Ter ondersteuning van die taak moesten er ook ambtelijke accounthouders per voormalige gemeente worden aangesteld, die de helft van hun tijd het contact tussen de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer en het gemeentelijk bestuur onderhouden en ondersteunen. De burgemeester zou een halve dag per week in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer aanwezig zijn. De burgemeester deed dit vanaf het begin en doet dat tot op de dag van vandaag.

- / *Stakeholders* in zowel Graft-De Rijk als Schermer lieten blijken de zichtbaarheid van de burgemeester te waarderen. De burgemeester had zich in het voortraject al goed laten zien en was tijdens en na fusie ook zichtbaar in de voormalige gemeenten. De stijl van de burgemeester (tegenwoordig treden, ingaan op vragen) voelt als een warm welkom in de gemeente Alkmaar. Volgens de burgemeester zijn inwoners en organisaties zelf overigens realistisch en nuchter over deze aanwezigheid; hij kan niet altijd zichtbaar en aanwezig zijn. Volgens hem merken de inwoners dat er een sterkere organisatie is, hoewel het bestuur minder vaak wordt gezien, is de slagkracht vergroot.

Inwoners aan het woord:

“De manier waarop de burgemeester het contact met het buitengebied invult, is zeer positief.”

“Er wordt door het bestuur voldoende aandacht aan de herindeling gegeven.”

“De bewoners moeten het gevoel hebben dat het ertoe doet, en dat men gehoord wordt.”

“Ik mis het meest de toegankelijkheid en personeel dat enigszins het gevoel geeft dat je serieus genomen wordt.”

- / *Inwoners* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zijn kritischer op de afstand tussen bestuur en inwoners. 53% van de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zien dat deze afstand is veranderd en slechts 6% van deze inwoners is van mening dat deze afstand is verbeterd. Het verschil met de voormalig gemeenten, waarin veel inwoners college- en raadsleden persoonlijk kenden, is dan ook groot. Voor *stakeholders* geldt het contact van de burgemeester als een positieve ervaring, maar die ervaring zullen de meeste inwoners niet hebben.

Gebiedsconsulenten leggen de lijnen naar de ambtelijke organisatie

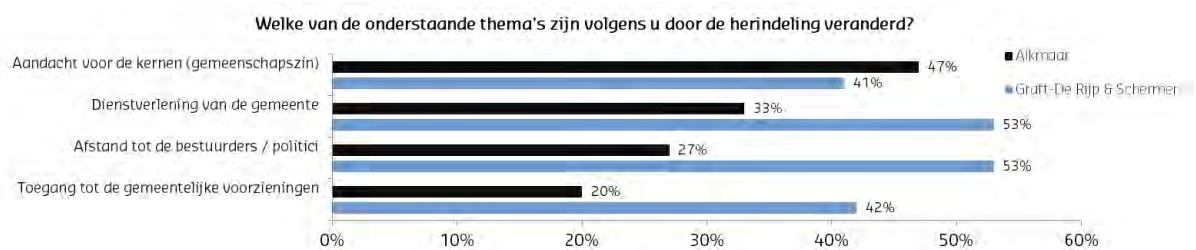
Naast de aanwezigheid van de burgemeester is per voormalige gemeente een gebiedsconsulent benoemd. Dat sluit aan bij de zorgen onder inwoners van gemeenten, waarvan 43% verwachtte dat de nieuwe gemeente onvoldoende aandacht zou hebben voor de verschillende gemeenten (Figuur 7, bijlage 4). De gemeente spant zich door middel van de gebiedsconsulenten in om inwoners de weg naar de nieuwe gemeente te helpen vinden.

- / *Stakeholders* uit Schermer en Graft-De Rijk hebben goede ervaringen met de gebiedsconsulent. Het heeft wel even geduurd, maar ze zijn aanwezig bij allerlei situaties en bijeenkomsten waaronder het serviceloket, waardoor ze nu een goede bekendheid hebben. Vragen die bij hen neergelegd worden komen bij de juiste ambtenaren terecht. Aan deze ‘bureaucratische’ wijze moesten sommige organisaties wel even wennen, maar inmiddels hebben sommige maatschappelijke organisaties ook al direct contact met inhoudelijke ambtenaren. Er zijn volgens *stakeholders* wel signalen vanuit de gebiedsconsulenten dat er veel werk ligt en men daardoor niet altijd adequaat kan reageren op vragen vanuit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer.
- / *Ambtenaren* zijn wat kritischer dan de *stakeholders* als het gaat om verbinding tussen de ambtelijke organisatie en inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Het blijkt volgens hen lastiger om de netwerken waarover zij beschikten, over te dragen naar hun nieuwe collega’s dan gedacht. De voormalige medewerkers uit Graft-De Rijk en Schermer worden binnen de organisatie nog steeds gezien als vertegenwoordiging en aanspreekpunt voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Door de kennis van de kernen en het netwerk dat men daar heeft klopt men sneller aan bij de voormalige ambtenaren uit Graft-De Rijk en Schermer.
- / *Stakeholders* ervaren het bewonersbudget, waarvan het gebruik ervan begeleid wordt door de gebiedsconsulenten, als heel positief. Bewoners kunnen zelf, georganiseerd in een regiegroep, beslissen

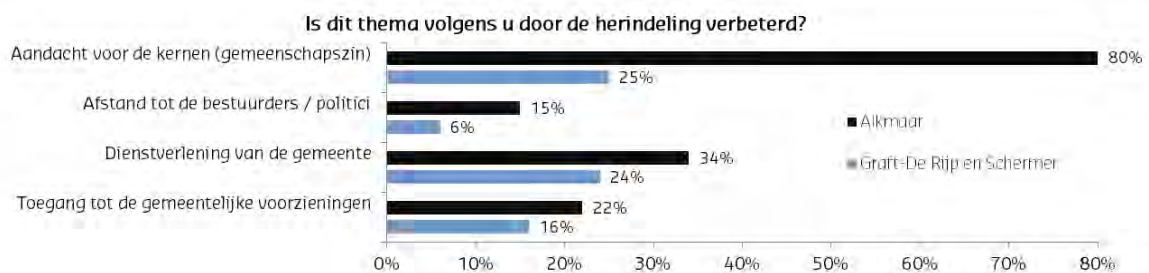
waar ze aan leefbaarheid in hun dorp willen investeren. De stakeholders zien ook dat de gemeente bewonersorganisaties stimuleert en ondersteunt. Zo heeft Grootshermer een dorpsraad waarvoor het lastig is om mensen te werven, maar de dorpsraad wil wel sterker staan in het contact met de gemeente. De gemeente ondersteunt Grootshermer hierin door advertenties te plaatsen.

- / 47% van de *inwoners* van de voormalige gemeente Alkmaar merken dat door de herindeling de aandacht is veranderd voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer (Figuur 7). 80% van deze Alkmaarders vindt dat de aandacht voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer ook is verbeterd (Figuur 8). 41% van de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer heeft verandering ervaren in de aandacht voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer, en slechts 25% daarvan ziet daarin verbetering. Dit is een kritischer geluid dan de stakeholders. Een verklaring hiervoor kan zijn dat voor de stakeholders die gesproken zijn de aanwezigheid van de gebiedsconsulenten veel beter zichtbaar is dan voor de gemiddelde inwoner.

Figuur 7: Hoe zijn de benoemde thema's door de herindeling veranderd? (belangrijkste vier thema's)

Figuur 8: Hoe zijn de benoemde thema's door de herindeling verbeterd?

Stakeholders hebben de wens om het kernenbeleid meer te borgen

Volgens stakeholders en ambtenaren is de aandacht voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer met de burgemeester als aanspreekpunt en de gebiedsconsulenten goed georganiseerd, maar beiden noemen hierin nog wel aandachtspunten.

- / *Stakeholders* zien het risico dat men op gezette tijden een goed gesprek heeft met de burgemeester, maar dat dat vervolgens niet altijd het gewenste resultaat oplevert. De ervaring leert dat de burgemeester effectief is in het doorzetten van vragen naar de ambtenaren, die vragen goed uitzoeken en onderbouwd terugkoppelen naar de verenigingen in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Stakeholders zouden het echter fijn vinden om ook de aanwezigheid van de andere wethouders waar te nemen, bijvoorbeeld de wethouder cultuur bij overleg over culturele evenementen.

- / *Ambtenaren en stakeholders* geven aan dat de gemeente nog niet altijd oog heeft voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer als het gaat om cultuur, recreatie en toerisme. Een voorbeeld was een door de gemeente georganiseerde lezing over Jan Janszoon Weltevree, dat gebruikt werd als promotie voor het stadscentrum van de stad Alkmaar. Weltevree was afkomstig uit De Rijk, de lezing werd ook hier gehouden, maar De Rijk en Alkmaar werden beide niet genoemd. Hier lag een kans voor de promotie van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer of de gemeente Alkmaar. De gemeente Alkmaar mag van de stakeholders sensitiever zijn naar de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Aandacht aan deze voormalige gemeenten geef je niet alleen in de vorm van geld, maar ook in de vorm van bewustzijn en houding.
- / Onder *stakeholders* bestaat er tot slot een lichte weerstand tegen het woord 'kernenbeleid'. In Schermer bleek dit gevoelig te liggen. Het gaat om voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer inclusief polders en boerderijen en niet alleen om de dorpskernen. Hier ligt volgens de stakeholders een kans voor de gemeente. Er moeten bijvoorbeeld nog kernenaandachtspunten geformuleerd worden, maar het woord 'dorpsagenda' zou volgens geïnterviewden beter passen.

Inwoners aan het woord:

“Toegankelijkheid van de gemeente is nog nooit zo slecht geweest. Vraag een ambtenaar van de gemeente Alkmaar over de buitengebieden, ze weten ze niet eens te noemen.”

“Investeer in de ontwikkeling van het totaal en zie omliggende plaatsen als eigen woongemeenschappen.”

“Ik verwacht meer respect voor de agrarische sector”

3.3 / Ervaringen met bestuurlijke slagkracht

Effect op bestuurlijke slagkracht (nog) niet zichtbaar

Voorafgaand aan de herindeling waren er verwachtingen op het gebied van bestuurlijke slagkracht, door de vergroting van de schaal, meer financiële mogelijkheden en het zijn van een 100.000+ gemeente.

- / *Ambtenaren, raadsleden en stakeholders* gaan er vanuit dat voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer op het gebied van de decentralisaties zeker een versterking van de slagkracht heeft plaatsgevonden. Deze decentralisaties hadden de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer niet kunnen oplossen, is de mening van raadsleden en stakeholders. In de praktijk blijkt ook dat de decentralisaties op regioniveau van Alkmaar zijn opgelost.

Inwoners aan het woord:

“Bescherming natuur en landschap in bv. de Eilandspolder is belangrijk.”

“Denk aan de buitengebieden. Help de achterstand in ontwikkeling weg te nemen. Gemeente Alkmaar houdt zich nog te veel vast aan oude afspraken uit het verleden.”

- / Voor *raadsleden* speelt het feit dat door de herindeling de gemeente Alkmaar daarnaast een gemeente is met meer dan 100.000 inwoners een rol, hoewel de effecten ervan nog moeilijk concreet te maken zijn. De gemeentegrootte levert geen formele status op, maar zorgt er volgens geïnterviewden in de praktijk toch voor dat men als serieuze partner wordt gezien in de regio en nationaal, bijvoorbeeld in de G32-overleggen. Op onderwerpen zoals natuurbeheer zou in de nabije toekomst het voordeel van de

schaalgrootte voor de bestuurlijke slagkracht duidelijk moeten worden. Het behoud van buslijnen in het buitengebied is ook een onderwerp waarop de gemeentegrootte een rol kan spelen.

- / *Raadsleden* verbaasden zich over de hoeveelheid dossiers waar zij mee geconfronteerd werden. Er was een aantal besluitvormingstrajecten dat al lang voortsleepte (bijvoorbeeld Plan Stoop, verschillende bestemmingsplannen, Dorpshart Stompetoren). De burgemeester heeft voorafgaand aan de herindeling beloofd zich in te zetten op verschillende punten, zoals de ontwikkeling van een brede school in Graft-De Rijk en een ontsluitingsweg bij het Villapark De Rijk. De vraag is overigens of het bestaan van deze dossiers aan de ambtelijke capaciteit of de politiek-bestuurlijke dynamiek van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer lag, maar feit is dat de gemeente Alkmaar hier slagvaardiger mee om kan gaan, daar zijn de meeste raadsleden het wel over eens. Volgens raadsleden is merkbaar dat minder projecten bij de bestuursrechter stranden, iets wat voorheen in Graft-De Rijk nog wel voorkwam.
- / *Stakeholders* zien niet op alle dossiers verbetering. Het grote project Dorpshart Stompetoren kwam bijvoorbeeld nog niet van de grond. Vanuit Schermer zijn die verwachtingen dus nog niet waargemaakt. Andere voorbeelden betreffen de vier afvalbakken die nu gebruikt moeten worden, een ontsluitingsweg die nog niet gereed is en het 'warme' loket (waar men zonder afspraak in contact kon komen met een ambtenaar) dat volgens een inwoner maar vier maanden stand heeft gehouden. In zowel Schermer en Graft-De Rijk speelt nog het dossier over breedbandinternet buiten Alkmaar. Ook dit was een paragraaf in de collegeovereenkomst, maar door de ingewikkelde situatie (onduidelijkheid over rollen gemeente/provincie/markt) loopt dit tot nog toe vast.

3.4 / Ervaringen met dienstverlening

Servicepunten voorzien in behoefte en mogen vaker open

De fusie betekende ook dat de voormalige gemeentehuizen gingen sluiten. Om ervoor te zorgen dat de dienstverlening van de gemeente toch gehandhaafd kon worden, is besloten om in beide voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer een servicepunt te openen. De voormalige gemeenteraden hebben zelf besloten waar de servicepunten in de gemeente geopend moesten worden. Beide servicepunten voorzien in een behoefte, hoewel het huidige servicepunt in Graft-De Rijk beter loopt dan die in Stompetoren. Vermoedelijk is dat omdat het punt in Stompetoren centraal ligt en dicht bij de reeds beschikbare faciliteiten in Alkmaar.

- / *Ambtenaren en stakeholders* zien dat de verwachtingen over de servicepunten goed zijn uitgekomen. Gedurende de – wel als beperkt ervaren – openingstijden is het druk en er komen zelfs mensen uit de stad Alkmaar naartoe, omdat je er in tegenstelling tot het stadskantoor geen afspraak hoeft te maken. Het is evenwel even wennen aan de 'hokjes' bij Alkmaar. Binnen de voormalige gemeente heerste de één-loketgedachte, waar je bij één loket alles kon regelen. En als de medewerker bij het loket het niet wist, waren de lijntjes naar de verantwoordelijke ambtenaar kort.

Inwoners aan het woord:

“Zorg voor goede administratieve voorzieningen, zodat niet iedereen 20 km hoeft te reizen voor bijvoorbeeld een paspoort.”

“Zorg ervoor dat ook in de dorpen algemene voorzieningen worden gecreëerd voor ouderen zoals dat in oud-Alkmaar gebeurt.”

“Zorg ervoor dat de voorzieningen op een goed peil blijven. Laat de bewoners merken dat zij voordeel hebben bij de herindeling.”

- / *Inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer ervaren vooral de grotere afstand tot gemeentelijke voorzieningen en zijn daar bezorgd over. Het verschil in het geluid met stakeholders is waarschijnlijk te verklaren vanuit de verwachtingen: stakeholders waren goed op de hoogte van de beloften van de gemeente Alkmaar en zien dat die grotendeels worden waargemaakt; inwoners verwachtten dat de bereikbaarheid van voorzieningen moeilijker zou worden en zien dat dat in de praktijk ook zo is.*

Vergunning- en subsidieaanvragen worden als formeler en bureaucratischer ervaren

Uit de gesprekken met stakeholders en ambtenaren blijkt dat wat vergunningen en subsidieaanvragen betreft is de ervaren verandering groot is. Waar in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer vergunningen en subsidies snel geregeld werden, omdat de activiteit jaarlijks plaatsvond, of iedereen de activiteit goed kende, bleek dat in de nieuwe gemeente formeler en bureaucratischer te verlopen. Ook hier uitte zich het verschil tussen stad en land, en het vermogen om zich in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer in te leven, waar veel vrijwilligers actief zijn.

- / *Stakeholders ervaren het grote verschil vooral in de houding van de gemeente. Graft-De Rijk had bijvoorbeeld een relatief klein budget, maar wel middelen en een goede wil. In de gemeente Alkmaar is juist grotere ruimte voor subsidie, maar daar moet je wel betalen voor precario en vergunningen en meer zelf regelen. Graft-De Rijk verstreekte de kleine subsidies vaak vanzelfsprekend op grond van kennis van de vereniging of het evenement. Op dit moment moeten ook deze organisaties subsidies volgens de formele weg aanvragen. Deze omslag blijkt lastig, zowel voor stakeholders als voor ambtenaren. Zo werd in het begin een subsidieaanvraag van een kanovereniging afgewezen, omdat de activiteit niet binnen de gemeentegrenzen zou plaatsvinden. In dit soort gevallen worden overigens wel oplossingen gevonden.*

Inwoners aan het woord:

“Een dorp is anders dan een stad met een andere problematiek. Veel draait er op vrijwilligers. Begrijp dat er geharmoniseerd moet worden, maar in het dagelijks leven is dat soms niet te doen.”

“Wel lastig is dat er meer regels zijn m.b.t. het aanvragen van vergunningen e.d., en ook meer kosten. Hoe het precies zit met subsidie voor evenementen e.d. vind ik een hele uitzoekerij. Het maakt vrijwilligerswerk ingewikkeld, daardoor minder toegankelijk. Ik ben wel bang dat dat zich in de toekomst negatief uitkeert.”

“Maatwerk voor de dorpen met hun eigen woon- en leefstructuur moet het uitgangspunt zijn.”

“Ondersteun lokale clubs en verenigingen in hun organisatie en verlaag drempels i.p.v. ze te verhogen. Met name bij organiseren van evenementjes die de gemeenschapszin bevorderen.”

- / *Ambtenaren en stakeholders zien dat de aanvraag van een vergunning of subsidie met name ingewikkelder is geworden. Aanvragen moeten online en het uitgebreide formulier kan niet tussentijds worden opgeslagen. Stakeholders vinden het lastig om hier wegwijs in te worden. Niet elke stakeholder heeft uitleg gekregen van de gemeente Alkmaar over de regels en mogelijkheden bij vergunning- en subsidieaanvragen. Het gaat hierbij ook om uitleg van de redenen van afwijzing van een aanvraag. Ten*

opzichte van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer moet er nu aan veel meer zaken worden voldaan, zoals meer veiligheidseisen en is er een strengere handhaving. Een voorbeeld betreft het evenement Eilandpolders IJstocht, georganiseerd door gezamenlijke stichtingen. Het betreft een evenement waarbij het halve dorp vrijwilliger is. De vergunningsaanvraag voor het evenement vroeg een 'flink pak documenten'. Daarop werd de aanvraag teruggegeven omdat er geen datum werd aangevraagd. Er is vervolgens een bijeenkomst met alle betrokken ambtenaren georganiseerd (dat bleken er 19!) om alsnog de vergunning aan te kunnen vragen. Daarna is er volgens stakeholders verbetering opgetreden, maar het is nog steeds een moeizaam proces. De burgemeester heeft volgens stakeholders hier een betrokken rol in en is een aanjager in verbetering van de processen.

- / *Stakeholders* ervaren dat als het gaat om vergunningen voor het boerenbedrijf de inhoudelijke agrarische kennis of dossierkennis om de goede beslissingen te kunnen nemen, nog wel eens ontbreekt. Men ervaart dan onduidelijkheid over de vergunning voor een mesthoop of de bestemming van een woonboerderij, omdat er vooral gekeken wordt naar de letter van de wet en niet naar de praktijk. Ook zijn er geluiden dat bij de overdracht van dossiers bleek dat bepaalde vergunningen niet in de gemeentelijke administratie aanwezig zijn of tijdens de overdracht niet in het archief terecht zijn gekomen. De LTO ziet wel dat er ruimte is voor gesprek. Het ondernemersloket van Alkmaar blijkt heel waardevol. LTO is blij met het regelmatige overleg met de wethouder en de ambtelijke organisatie, maar zou ook graag meer uitvoerende ambtenaren in de dorpskernen willen zien. LTO gaf aan vooral nog teleurgesteld te zijn in de aparte tarieven voor de WOZ. De tarieven zijn meer dan verdubbeld voor de agrarische sector (die gaan mee met het bedrijfsleven). In Beemster zorgt dit voor een flink verschil: zij betalen volgens de LTO 30 tot 40% minder dan wat een boer in Alkmaar betaalt. De pogingen om een agrarisch WOZ-tarief te krijgen zijn nog niet gelukt.
- / *Stakeholders, ambtenaren en het college* ervaren het als een belangrijk punt dat de gemeente behulpzaam moet zijn richting stichtingen en organisaties die in de kleine voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer vooral draaien op vrijwilligers. Vanuit de gemeente zou het initiatief genomen kunnen worden om de vrijwilligers bij de hand te nemen bij aanvragen.

Stakeholders voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer herkennen professionaliteit en deskundigheid van de ambtelijke organisatie

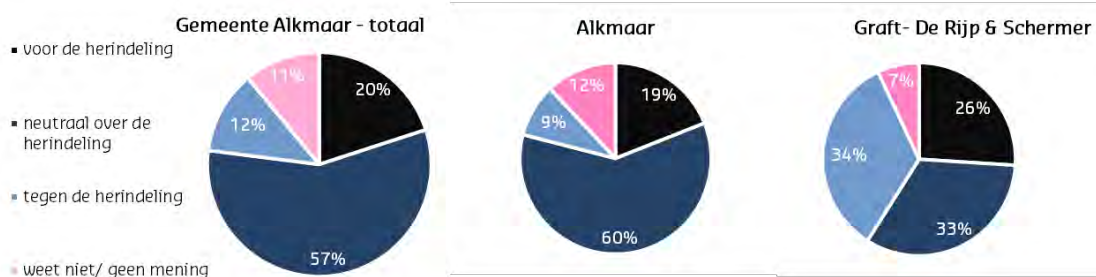
Eén van de verwachtingen was dat een grotere gemeente professioneler zou zijn en meer deskundigheid in huis zou hebben. Stakeholders en ambtenaren geven aan inderdaad dit effect te herkennen. Inwoners blijken kritischer te zijn over de voordelen die de herindeling voor hen heeft meegebracht.

- / *Stakeholders* zien dat de dienstverlening vooral is verbeterd in het oppakken van dagelijkse werkzaamheden, zoals de vervanging van lampjes in straatverlichting, het bouwen van speeltuintjes op locatie (buurtenbeleid) en het plaatsen van bushokjes, etc. Maar ook op projectniveau zien stakeholders de deskundigheid van ambtenaren. Een mooi voorbeeld betreft de wijze waarop met de kerk in Schermerhorn is omgegaan. In het contact met de gemeente rondom de restauratie gaf de ambtenaar blijk van goede inhoudelijke kennis. Stakeholders merken dat de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer feitelijk 'wijken' van Alkmaar geworden, die in het actieve wijkbeleid van Alkmaar zijn opgenomen.
- / *Ambtenaren* vinden dat sinds de herindeling er op terrein van de openbare ruimte in Graft-De Rijk en Schermer veel verbeterd is. Zo wordt defecte straatverlichting sneller vervangen en zijn er nieuwe bushokjes gekomen. Zij zien ook dat er als gevolg van die grotere deskundigheid binnen de ambtelijke organisatie minder noodzaak tot het inzetten van externe specialisten, iets waar de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer regelmatig een beroep op moest doen. Ambtenaren van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zien ook dat in de gemeente Alkmaar veel meer is

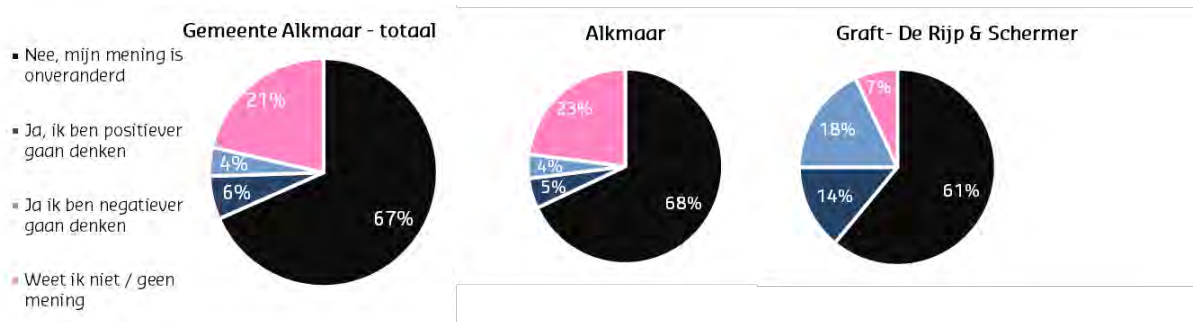
geautomatiseerd en gestandaardiseerd. Dat doet ook iets met de klantgerichtheid. Als iemand bij de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer bijvoorbeeld te laat binnenkwam met een vergunningsaanvraag kon dit nog snel worden afgehandeld. Ambtenaren van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer geven toe dat dit wellicht ook te toeschietelijk was en dat deze situatie op langere termijn onhoudbaar zou zijn.

- / *Ambtenaren* uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer merken daarnaast dat de gemeente over meer inhoudelijke kennis beschikt. Vanwege de grootte van de organisatie is het echter lastiger dan voorheen om deze kennis te bereiken: men heeft niet meer met iedereen persoonlijk contact en het maken van afspraken verloopt formeler. Dat betekent volgens ambtenaren ook dat inwoners soms langer moeten wachten tot ze bij de juiste ambtenaar zijn met hun vraagstuk.
- / *Raadsleden* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer merken de grotere professionaliteit en deskundigheid aan de kwalitatief betere informatievoorziening die zij van het college ontvangen.
- / Een aanzienlijk deel van de *inwoners* van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer ziet niet wat de herindeling heeft opgeleverd voor de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. Dat blijkt al uit het draagvlak onder inwoners voorafgaand aan de herindeling. De grootste groep in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer bestond uit tegenstanders (34%), gevolgd door neutralen (33%) en voorstanders (26%) (Figuur 9). Dit is opmerkelijk gelet op de unanieme houding van beide gemeenteraden en de positieve geluiden tijdens het voortraject. In Alkmaar was het aantal tegenstanders met 9% vergelijkbaar met de stemverhoudingen in de raad, alleen Leefbaar Alkmaar stemde destijds tegen (3 van de 37 zetels = 8%). We hebben ook de vraag voorgelegd of men na de herindeling hierover van mening is veranderd. In Alkmaar blijkt dit slechts 9% te zijn (4% ten negatieve, 5% ten positieve) (Figuur 10). In Graft-De Rijk en Schermer is dit meer, 32% van de mensen is van mening veranderd, respectievelijk 14% is positiever en 18% negatiever. Dit laatste roept de vraag op wie er dan vooral van mening zijn veranderd. Het blijkt dat degenen die negatiever zijn gaan denken relatief vaak al tegen de herindeling waren, en dat degenen die positiever zijn gaan denken relatief vaak een neutrale houding hadden. De tegenstanders voelen zich dus vooral bevestigd in hun mening, waar de neutralen zich voorzichtig laten overtuigen. In totaal is 38% van de inwoners van Graft-De Rijk en Schermer ook na de herindeling nog kritisch over de meerwaarde van de herindeling (dit is de groep die vooraf tegen was en niet veranderd is van mening aangevuld met degenen die negatiever zijn gaan denken over de herindeling).

Figuur 9. Wat was uw standpunt voorafgaand aan deze herindeling? Ik was...

Figuur 10. Bent u na de herindeling van mening veranderd over de herindeling?

3.5 / Conclusies: lessen voor de toekomst

De kracht van de herindeling

Volgens de burgemeester, de stakeholders, raadsleden en ambtenaren is de belangrijkste verwachting van de herindeling waargemaakt: het vergroten van de bestuurskracht van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer. De belangrijkste voorbeelden hiervoor zijn het feit dat decentralisaties in regionaal verband worden opgepakt, het slagvaardig oppakken van complexe dossiers en de expertise die geleverd wordt op projecten in de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer. De kracht van de nieuwe gemeente zit volgens de betrokkenen met name in de professionelere, deskundigere organisatie waarin meer ruimte is voor gespecialiseerde ambtenaren.

Hoewel inwoners ervaren dat de afstand tot voorzieningen en het gemeentebestuur groter is geworden, zien stakeholders de moeite die de gemeente doet om contact te houden met de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer. De inzet van de gebiedsconsulenten en de burgemeester worden door hen gezien en gewaardeerd. De gebiedsconsulenten zijn dan ook voor de stakeholders belangrijke schakels met die professionele organisatie van de gemeente. Door de gebiedsconsulenten zijn de stakeholders bovendien op de hoogte van financiële mogelijkheden die de wijkbudgetten van de gemeente geven – iets wat voorheen voor hen niet beschikbaar was.

Wat nog aandacht nodig heeft

Een belangrijke verwachting was dat de bestuurlijke slagkracht zou verhogen: het gemeentebestuur zou een sterkere positie ten opzichte van de regio en het Rijk bemachtigen door de grens van 100.000 inwoners te passeren. Concrete voorbeelden hiervan hebben de verschillende betrokkenen niet kunnen geven. Het is mogelijk dat deze bestuurlijke slagkracht zich nog moet laten gelden, bijvoorbeeld als het gaat om het natuurbehoud in de polder.

De vergroting van de bestuurskracht zit dus vooral in eigenschappen van de ambtelijke organisatie. Stakeholders, raadsleden en inwoners zien echter dat dit ook nadelen met zich meebrengt. De opschaling van de ambtelijke organisaties heeft in de beleving van stakeholders, ambtenaren en raadsleden gezorgd voor een formelere en indirectere omgang tussen ambtenaren en inwoners, een strengere navolging van regels en een langere doorlooptijd van beslissingen. Inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer moeten wennen aan deze nieuwe organisatie, met name als het gaat om subsidieaanvragen

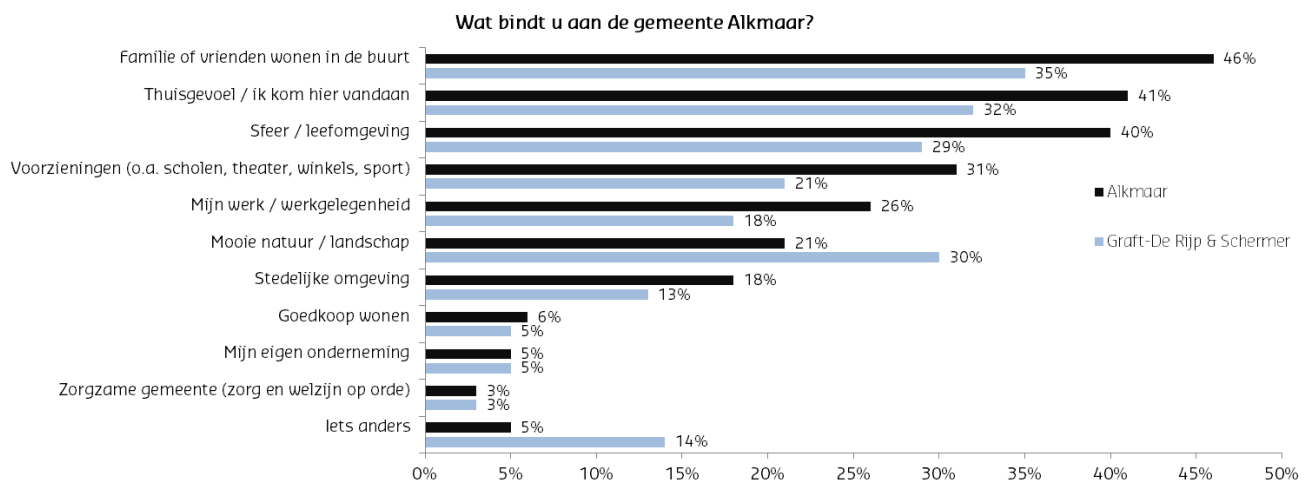
en evenementenvergunningen. Verschillende voorbeelden laten zien dat waardevolle initiatieven kunnen worden tegengehouden door het naleven van de formele procedures. Het vraagt van inwoners inzet om gewend te raken aan de nieuwe regelgeving en manier van werken; van ambtenaren vraagt het om begrip van de lokale, historische en soms agrarische context van activiteiten en evenementen, waar regelmatig veel inwoners op vrijwillige basis bij betrokken zijn. Die grote mate van vrijwilligheid en organisatiekracht in de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer kan volgens ambtenaren ook iets zijn waar inwoners in de stad Alkmaar van kunnen leren: ambtenaren zien dat in de stad veel evenementen ‘professioneel’ worden georganiseerd, terwijl het misschien ook mogelijk is om vrijwilligers in te zetten.

Ambtenaren en stakeholders zien dat er nog kansen liggen als het gaat om het benutten van het cultuur-historische verleden van de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer op het gebied van toerisme, recreatie en economie. Het buitengebied kan beter gepromoot worden door de Alkmaarse marketing. Het heeft volgens betrokkenen lang geduurd voordat er vanuit de stadspromotie aandacht kwam voor de verhalen die in de dorpen hebben plaatsgevonden.

Verbindende belevingswaarden?

In de enquête is gevraagd naar wat inwoners bindt aan de gemeente Alkmaar. Uit de antwoorden blijkt dat er geen heel grote verschillen zitten tussen inwoners van de voormalige gemeente Alkmaar en de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer Graft-De Rijk en Schermer (Figuur 11). Voor inwoners uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer is de mooie natuur of het landschap wel vaker een bindende factor dan voor inwoners uit Alkmaar, terwijl voor inwoners uit Alkmaar de beschikbare voorzieningen vaker als belangrijk worden beschouwd. Maar voor beide groepen is het hebben van familie of vrienden in de buurt, of het thuisgevoel de belangrijkste bindende factor.

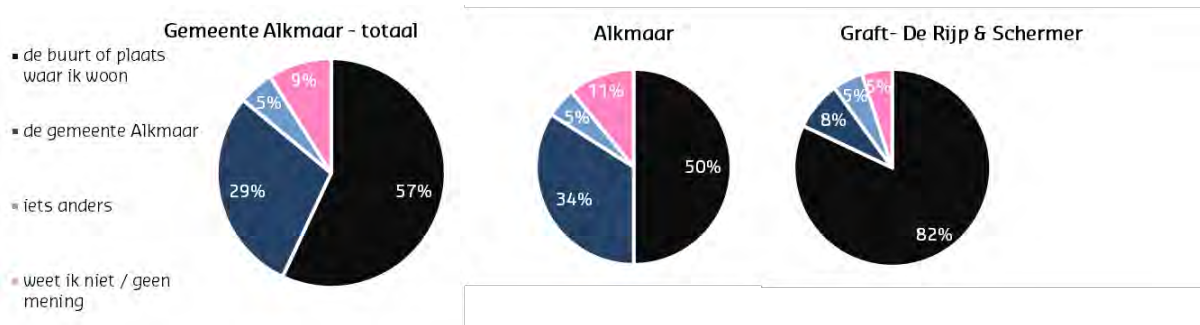
Figuur 11. Wat bindt u aan de gemeente Alkmaar?

Wel blijkt dat inwoners uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer zich meer identificeren met de buurt of plaats waar ze wonen (bijvoorbeeld het dorp waarin ze wonen) dan inwoners uit Alkmaar (Figuur 12). Toch blijkt ook dat van de Alkmaarders de grootste groep (de helft) zich verbonden voelt met de buurt of plaats in plaats van met de gemeente Alkmaar. Betrokkenheid bij de gemeente Alkmaar geldt dus ook een

groot deel van de inwoners die niet uit de plattelandsgemeenten als een specifiek lokaal gevoel, niet als een betrokkenheid bij de gemeente Alkmaar als geheel.

Figuur 12. Ik voel mij het meest betrokken bij...

Inwoners roepen in de enquête de gemeente op om oog te houden voor participatie, verbinding en het behoud van de identiteit van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer (Figuur 6). Inwoners – ook inwoners van de oorspronkelijke gemeente Alkmaar – ervaren de gemeente niet als één geheel. Juist de verschillende karakters van de stad Alkmaar en de dorpen en platteland van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer moeten volgens inwoners en stakeholders worden benadrukt. Stakeholders geven aan dat dit besef dat dorpen en platteland unieke culturele en historische kenmerken hebben noodzakelijk is voor een positieve beoordeling van inwoners van de herindeling. Dat positieve oordeel is er nog niet bij iedereen: 38% van de inwoners van de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer Graft-De Rijp en Schermer is ook nu nog kritisch op de meerwaarde van de herindeling. Ambtenaren stellen dat communicatie een belangrijk middel is om het gevoel van één gemeente te stimuleren. Een voorbeeld daarvan is wanneer gezegd wordt dat ‘de burgemeester van Alkmaar in de Rijp komt’, terwijl het zou moeten zijn ‘de burgemeester komt in De Rijp’. Dat geldt volgens ambtenaren zowel voor de interne communicatie (hoe spreken ambtenaren over de voormalige gemeenten Graft-De Rijp en Schermer?) als voor externe communicatie.

Bijlagen

Bijlage 1. Gesprekspartners

De volgende mensen hebben we gedurende dit onderzoek gesproken tijdens interviews en groepsessies:

- / Dhr. Van Dorsten, bestuursadviseur Alkmaar (15 juli 2016);
- / Mevr. Pelk, directeur Alkmaar (29 augustus 2016);
- / Dhr. Bruinooge, burgemeester, en dhr. J. Brouwer, bestuursadviseur (5 september 2016);
- / Raadsleden (4 oktober 2016):
 - o Dhr. De Haan (VVD);
 - o Dhr. Peters (BAS);
 - o Dhr. van Etten (PvdA);
 - o Dhr. Roosink (Ouderenpartij);
 - o Dhr. Duin (OPA);
 - o Dhr. Hagens (Leefbaar Alkmaar);
 - o Mevr. Bozelie (GroenLinks);
- / Ambtenaren uit de voormalige gemeentelijke organisaties (22 september 2016):
 - o Dhr. Klaasen (Graft-De Rijk);
 - o Mevr. Groot (Graft-De Rijk);
 - o Mevr. Roelofsen (Graft-De Rijk);
 - o Mevr. Tome (Alkmaar);
 - o Dhr. Blaauw (Schermer);
 - o Mevr. Willemse (Schermer);
 - o Mevr. Deitmers (Graft-De Rijk);
 - o Mevr. Twint (Graft-De Rijk);
 - o Mevr. Weergang (Schermer);
 - o Mevr. Swanink (Alkmaar);
 - o Mevr. Ossebaar (Graft-De Rijk);
 - o Dhr. Willebrands (Schermer);
- / Stakeholders uit de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer (27 en 29 september 2016):
 - o Dhr. Kuin, actief in verschillende organisaties en verenigingen in Noordeinde en de Rijk (Graft-De Rijk);
 - o Dhr. Goedegebuure, voorzitter contactcommissie Markenbinnen (Graft-De Rijk);
 - o Dhr. Harmsen, lid van verschillende commissies, voormalig raadslid en wethouder (Graft-De Rijk);
 - o Dhr. Van Diepen, melkveehouder en vertegenwoordiger van LTO Noord (Schermer);
 - o Dhr. Dijkstra, voorzitter van de Vereniging Driehuis Gemeenschap (Schermer);
 - o Dhr. Homan, penningmeester van dorpsraad Groot Schermer (Schermer);
 - o Mevr. Koning, secretaris van Kerkraad Schermerhorn (Schermer);
 - o Dhr. Liefing, voorzitter dorpsraad Stompeloren (Schermer).

Bijlage 2. Overzicht geraadpleegde documenten

Accountantsverslag 2013 Schermer
Accountantsverslag 2014 Graft-De Rijk
Accountantsverslag 2014 Schermer
Adviesrapport Finale keuze fusiepartner Graft-De Rijk
Antwoord Alkmaar op verdiepingsvragen onderzoek fusie Graft-De Rijk
Antwoorden Alkmaar op verdiepingsvragen Schermer
Antwoorden Heerhugowaard op verdiepingsvragen Schermer
Antwoorden Koggenland op verdiepingsvragen Schermer
Behandeling Tweede kamer gestart
Beschrijving van een klankbordgroep Alkmaar 2013
Besluitenlijst GS 11-6-2013
Bijeenkomst Lands Welvaren Schermer
Bijeenkomst Schermer Wapen Schermer
Bijeenkomst Schermerhorn Schermer
Bijeenkomst Stompvoren Schermer
Bijeenkomst Zuidschermer I Schermer
Bijeenkomst Zuidschermer II Schermer
Bijgesteld communicatieplan Schermer
Brief aan Alkmaar n.a.v. rapport BMC Schermer
Brief Jaarrekening 2014 Graft-De Rijk
Brief Jaarrekening 2014 Schermer
Brief vervoltraject Graft-De Rijk
Budgetaanvraag fusie Alkmaar 2013
Budgetaanvraag fusie Alkmaar 2013 incl. oplegger
Budgetaanvraag fusie Alkmaar 2014
Burgerbericht fusie Schermer 21-2-2012
Burgerbericht fusie Schermer 30-5-2012
Burgerbericht fusie Schermer 7-2-2012
Buurt- en kernenbeleid in gemeente Alkmaar
Coalitieakkoord Alkmaar 2015-2018
Collegevoorstel fusie gemeenten
Communicatieplan rond schaalvergroting gemeente Schermer
Concretisering beantwoording verdiepingsvragen antwoorden Alkmaar
Concretisering beantwoording verdiepingsvragen Graft-De Rijk aan Alkmaar

Controleverklaring jaarrekening 2013 Graft-De Rijk

Controleverklaring jaarrekening 2013 Schermer

Controleverklaring Jaarrekening 2014 Graft-De Rijk

Controleverklaring Jaarrekening 2014 Schermer

Corrigendum herindelingsontwerp

Definitief waardenprofiel fusiegesprekken Schermer

Detailplanning BMC

Documenten bij finale keuze fusiepartner deel 1 en 2 Graft-De Rijk

Erratum jaarstukken 2014 Graft-DeRijk

Herindelingsadvies 'Van stad en platteland'

Herindelingsontwerp 'Van stad en platteland'

Het Alkmaars netwerkmodel

Jaarrekening 2014 Graft-De Rijk

Jaarrekening 2014 Schermer

Jaarrekening op Hoofdpijnen 2015

Jaarstukken 2013 Alkmaar

Jaarstukken 2013 Graft-De Rijk

Jaarstukken 2013 Schermer

Jaarstukken 2014 Alkmaar

Jaarstukken 2014 Graft-De Rijk

Jaarstukken 2014 Schermer

Jaarstukken 2015 Alkmaar

Kennisgeving fusie Graft- De Rijk en Alkmaar aan Provincie

Kennisgeving Herindelingsontwerp Graft-De Rijk

Opmerkingen burgers kernbijeekkomsten Schermer

Opmerkingen op fin scan in relatie tot hoofdstuk 5 van het herindelingsontwerp fusie

Overzicht documenten herindeling

Persbericht 11-10-2011 Schermer

Persbericht 15-05-2012 Schermer

Persbericht 16-01-2012 Schermer

Persbericht 17-05-2011 Schermer

Persbericht 24-05-2011 Schermer

Persbericht 28-06-2011 Schermer

Persbericht 31-01-2012 Schermer

Persbericht 31-05-2011 Schermer

Plan van aanpak ambtelijke fusie

Plan van aanpak voor de voorbereiding op de gemeentelijke herindeling Alkmaar en Graft-De Rijk

Plan van aanpak voor de voorbereiding op de gemeentelijke herindeling Alkmaar en Graft-De Rijk

Positiebepaling Schermer 2011

Programmabegroting 2013 en meerjarenraming 2014-2016 Alkmaar

Programmabegroting 2013 Schermer

Programmabegroting 2014 en meerjarenraming 2015-2017 Alkmaar

Programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016 - 2018 Alkmaar

Raadsbesluit aanwenden bestemmingsreserve Graft-De Rijk

Raadsbesluit bestuurlijke toekomst gemeente Schermer

Raadsbesluit draagvlakonderzoek Oterleek

Raadsbesluit fusie met Alkmaar Schermer

Raadsbesluit fusiekeuzetraject Graft-De Rijk

Raadsbesluit fusietraject/opgeven zelfstandigheid Graft-De Rijk

Raadsbesluit Herindelingsadvies Alkmaar

Raadsbesluit Herindelingsadvies Schermer

Raadsbesluit Herindelingsontwerp Alkmaar

Raadsbesluit Herindelingsontwerp Graft-De Rijk

Raadsbesluit keuze fusie Alkmaar Graft-De Rijk

Raadsbesluit Opdrachtverstrekking Herindeling Alkmaar

Raadsbesluit opstellen herindelingsontwerp Alkmaar

Raadsbesluit opstellen herindelingsontwerp Alkmaar (DOC)

Raadsbesluit vaststellen herindelingsadvies Alkmaar

Raadsbesluit vaststellen herindelingsadvies Schermer

Raadsbesluit vaststellen waardenprofiel Schermer

Raadsbesluit vaststellen herindelingsadvies Graft-De Rijk

Raadsvoorstel bestuurlijke toekomst Graft-De Rijk

Raadsvoorstel programmabegroting 2013 en meerjarenraming 2014/2016 Graft-De Rijk

Raadsvoorstel jaarrekening 2013 Schermer

Raamovereenkomst Samenwerking Alkmaar

Rapportage financiële positie 2012 gemeente Schermer

Reactie op zienswijzen Schermer

Sociaal kader 2013-2015

Stadspanel Alkmaar resultaten 1

Stadspanel Alkmaar resultaten 2

Standpunten raad Alkmaar

Stadsvisie Alkmaar 2030

Trots op de Schermer' Waardenprofiel Schermer

Trots op Schermer' Keuze fusiegemeente Schermer

Tweede verdiepingsgesprek - antwoorden Alkmaar Schermer

Tweede verdiepingsgesprek Alkmaar Schermer 8 mei

Uitvoeringsprogramma college 2015-2018 Alkmaar

Vaststellen herindelingsadvies Graft-De Rijk

Vaststellen herindelingsontwerp Graft-De Rijk

Vaststelling nieuwe grenzen gemeente Alkmaar GS

Verdiepingsvragen - antwoorden Alkmaar 6 maart

Verdiepingsvragen Antwoord Alkmaar 6-3 Schermer

Verslag fusiebijeenkomst inwoners Graft-De Rijk

Verslag vervolgggesprek bestuurlijke toekomst Graft-De Rijk

Voorjaarsnota 2015-2018 Alkmaar

Voorjaarsnota 2016-2019 Alkmaar

Voorjaarsnota 2017-2020 Alkmaar

Voorstel Leefbaar Alkmaar voor referendum

Vraag en antwoord verdiepingsvragen Alkmaar

Vragen van Leefbaar Alkmaar over draagvlak

Zienswijze provincie

Zienswijzen Alkmaar

Zienswijzen Graft-De Rijk

Zomernota 2015 Alkmaar

Bijlage 3. Toelichting inwonersenquête

Methode inwonersconsultatie

Het doel van de inwonersconsultatie was om de beleving van de inwoners uit de gemeente Alkmaar van de herindeling te onderzoeken. Hierbij is het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners uit de gemeente Alkmaar de kans hebben gehad om deel te nemen aan het onderzoek. Daarom is ervoor gekozen om de vragenlijst beschikbaar te stellen via een open hyperlink www.OnderzoekAlkmaar.nl. De vragenlijst was *responsive* naar computer, tablet of smartphone. Dat houdt in dat iedereen op ieder moment vanaf ieder apparaat het onderzoek kan invullen. 176 inwoners (26% van de deelnemers) geven aan graag op de hoogte gehouden te willen worden over de uitkomsten van het onderzoek.

Voor de promotie van de vragenlijst is samengewerkt met de communicatieafdeling van de gemeente Alkmaar. Zo is er onder meer een bericht op de gemeentelijke website geplaatst. Daarnaast is gebruikgemaakt van locatiegericht onderzoek via Facebook, Twitter, NU.nl en TMG (naast de Telegraaf onder meer het Noordhollands Dagblad). Locatiegericht onderzoek houdt in dat mensen die zich fysiek in de gemeente Alkmaar bevinden en gebruikmaken van één van deze apps of deze websites bezoeken door middel van een banner worden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Binnen het locatiegerichte onderzoek is extra aandacht besteed aan het bereiken van de inwoners uit Graft-De Rijk en Schermer, aangezien de verwachting was dat vooral voor de inwoners uit deze gemeenten er sinds de herindeling veel veranderd is.

Betrouwbaarheid van het onderzoek

De open hyperlink zorgt ervoor dat iedereen aan de inwonersconsultatie deel kon nemen. Om oneigenlijk gebruik te voorkomen, hebben wij een verificatieproces ingericht. Met behulp van dit proces hebben wij alle respondenten geverifieerd. Zo hebben we voorkomen dat de respons van personen die de vragenlijst meerdere keren hebben ingevuld, ook meerdere keren is meegenomen. Ook hebben we geborgd dat de respons van inwoners buiten de gemeente niet bij de analyse is betrokken.

Door middel van weging hebben we de uitkomsten van de inwonersconsultatie representatief gemaakt voor alle inwoners van de gemeente Alkmaar. Door middel van weging wordt aan elke respondent een bepaalde waarde toegekend, waarbij respondenten uit een groep die binnen het onderzoek ondervertegenwoordigd zijn zwaarder meetellen in het totaal. Voor deze weging hebben we gebruikgemaakt van de sociologische modellenbank van Whooz/Experian. Op basis van de zes-karakterpostcodegegevens kunnen wij de input van de respondenten koppelen aan de burgerprofielen van Experian. Op basis van deze burgerprofielen vormden de deelnemers aan de inwonersconsultatie een goede afspiegeling van de totale Alkmaars bevolking.

Voor de uitkomsten van de inwonersconsultatie voor de gehele gemeente Alkmaar ligt de foutmarge onder de 5%¹⁴. In de Nota van Bevindingen zijn de uitkomsten van de inwonersconsultatie uitgesplitst naar inwoners van het postcodegebied 'Alkmaar' en de postcodegebieden van de voormalige gemeenten 'Graft-De Rijp en Schermer'. De foutmarge voor 'Alkmaar' is 5% en de foutmarge voor 'Graft-De Rijp en Schermer' is 8%. De gevonden verschillen tussen inwoners van Graft-De Rijp enerzijds en Schermer anderzijds zijn over het algemeen niet statistisch significant en zijn daarom slechts in enkele gevallen los gerapporteerd.

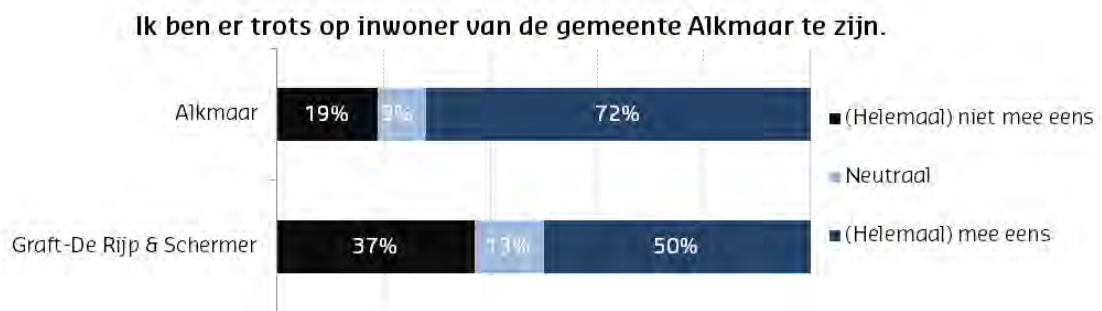
¹⁴ Foutmarge: bijvoorbeeld, als er sprake is van een foutmarge van 5% en 41% van de respondenten een bepaald antwoord geeft, dan kan u er met grote zekerheid van uitgaan dat als u diezelfde vraag aan de volledige populatie had gesteld, tussen 36% (41-5) en 46% (41+5) datzelfde antwoord gegeven zou hebben.

Bijlage 4. Uitkomsten inwonersenquête

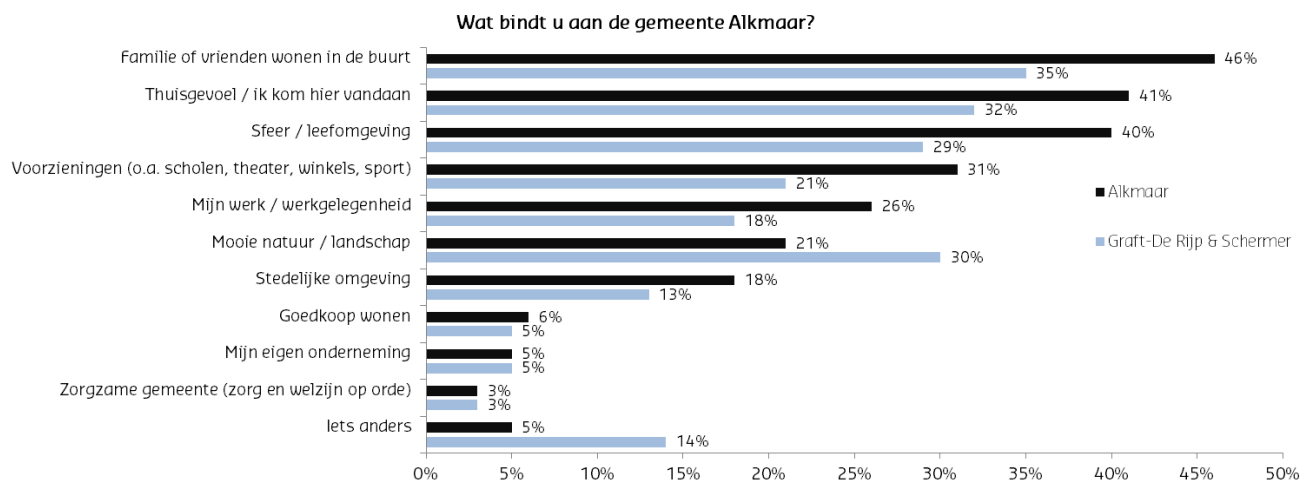
Hieronder volgende de uitkomsten van de inwonersenquête (n=672).

Inwoners Graft-De Rijp en Schermer minder trots op Alkmaar

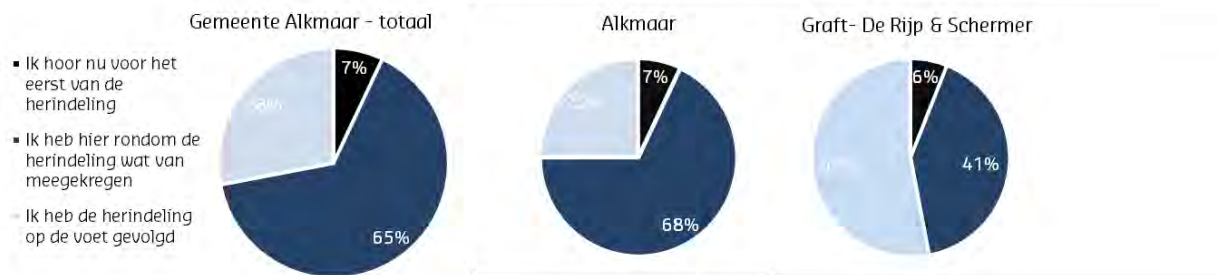
Figuur 1. Trots op Alkmaar

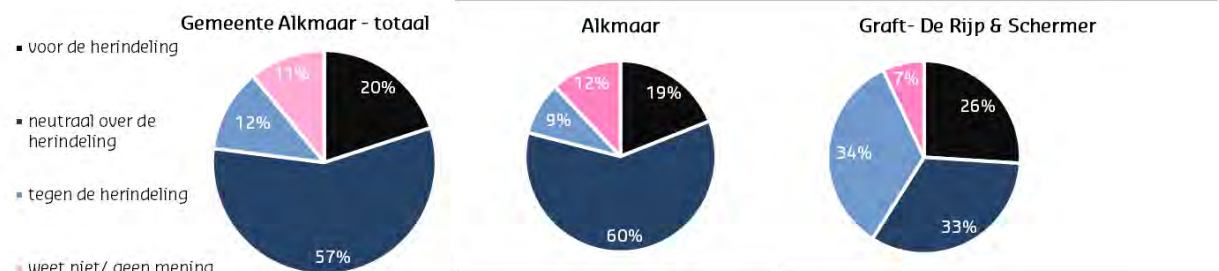
Figuur 2. Wat bindt inwoners aan de gemeente Alkmaar?

Figuur 3. Bekendheid met herindeling

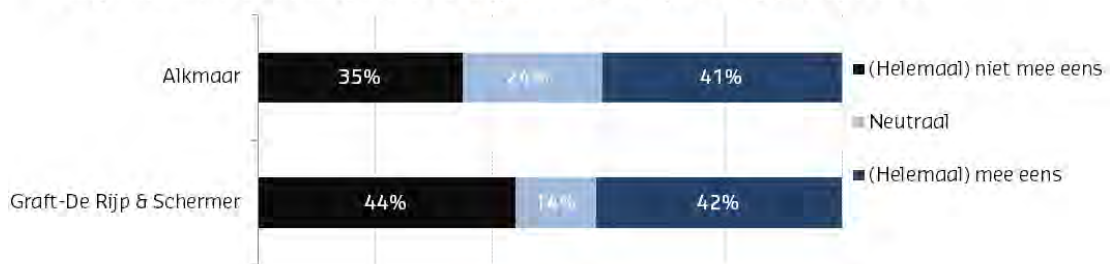

Figuur 4. Wat was uw standpunt voorafgaand aan deze herindeling? Ik was...

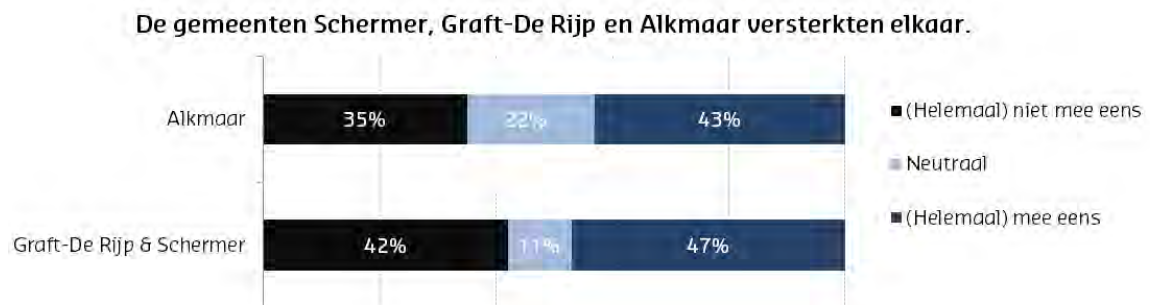

Figuur 5. Passen de gemeenten bij elkaar?

De gemeenten Schermer, Graft-De Rijp en Alkmaar passen goed bij elkaar.

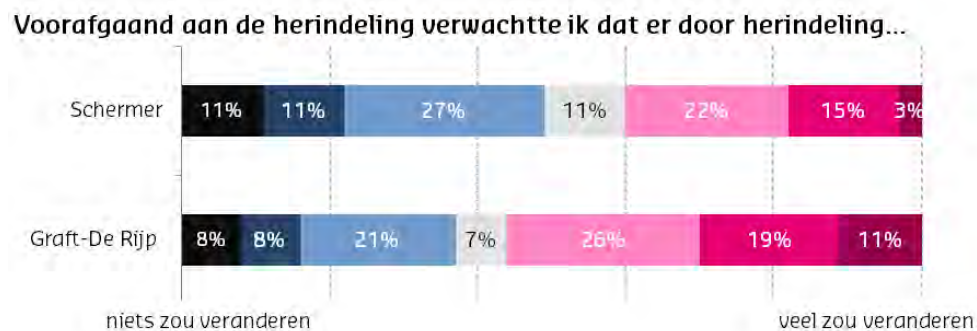
Figuur 6. Versterkten de gemeenten elkaar?

Figuur 7. Verwachtingen van de herindeling

Figuur 8. Verwachtingen van de herindeling, verschillen tussen Graft-De Rijk en Schermer

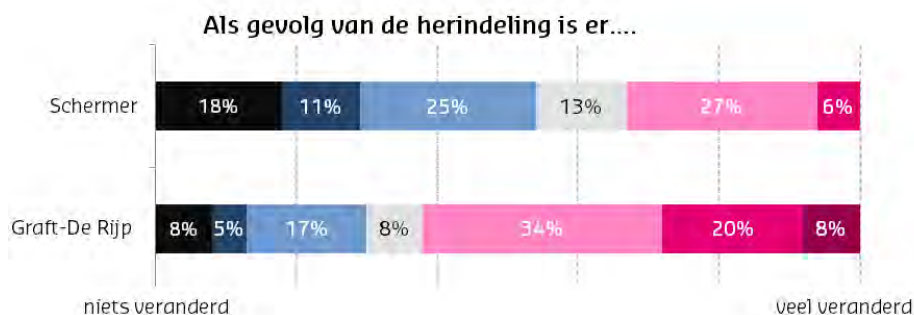
Figuur 9. Verwachtingen van de herindeling per thema

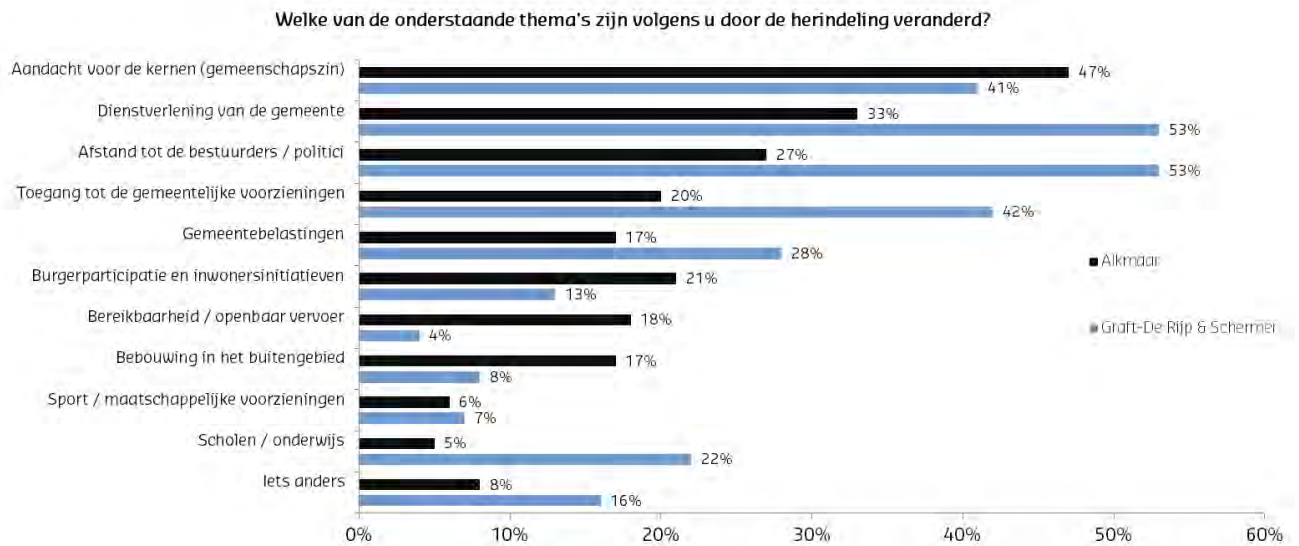
Figuur 10. Veranderingen als gevolg van herindeling

Figuur 11. Veranderingen als gevolg van herindeling, verschillen tussen Graft-De Rijp en Schermer

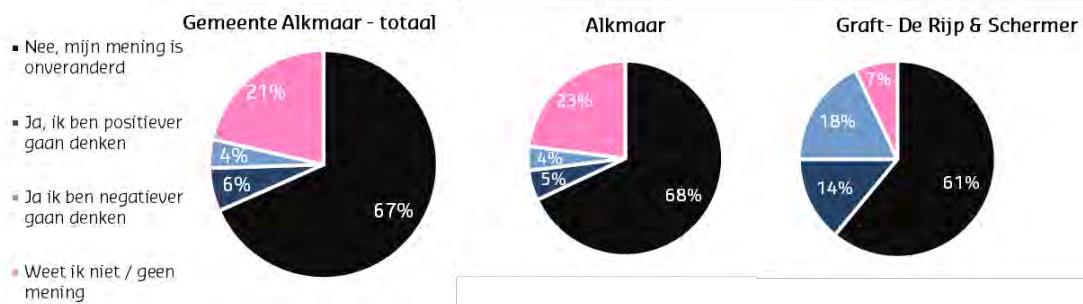
Figuur 12. Veranderingen als gevolg van herindeling per thema

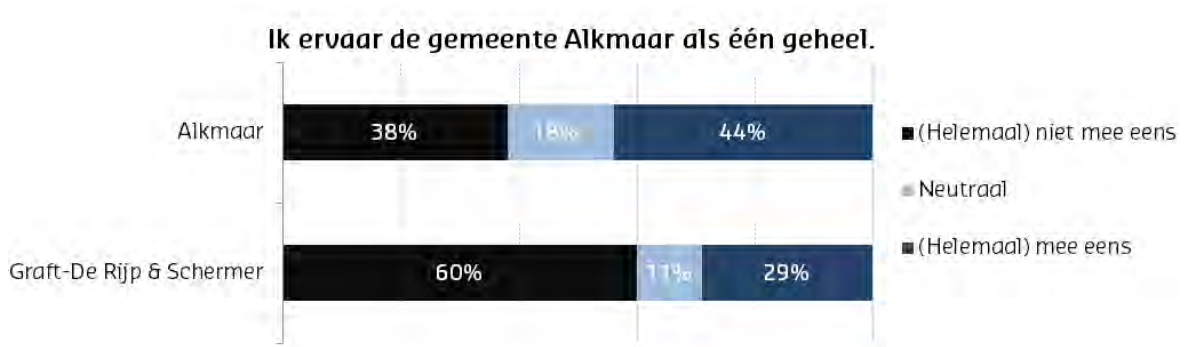
Figuur 13: Hoe zijn de benoemde thema's door de herindeling veranderd

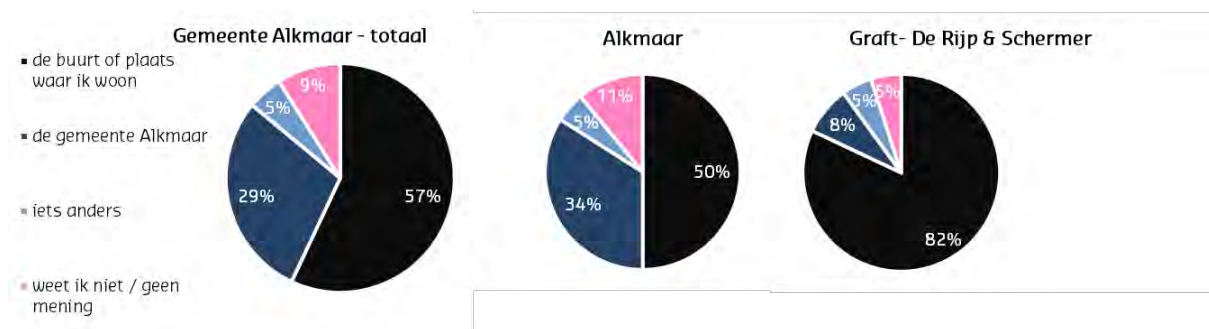
Figuur 14. Bent u na de herindeling van mening veranderd over de herindeling?

Figuur 15. Gemeente als één geheel

Figuur 16. Ik voel mij het meest betrokken bij ...

Antwoorden op open vragen

Vrijwel geen effecten ondervonden door ondernemers

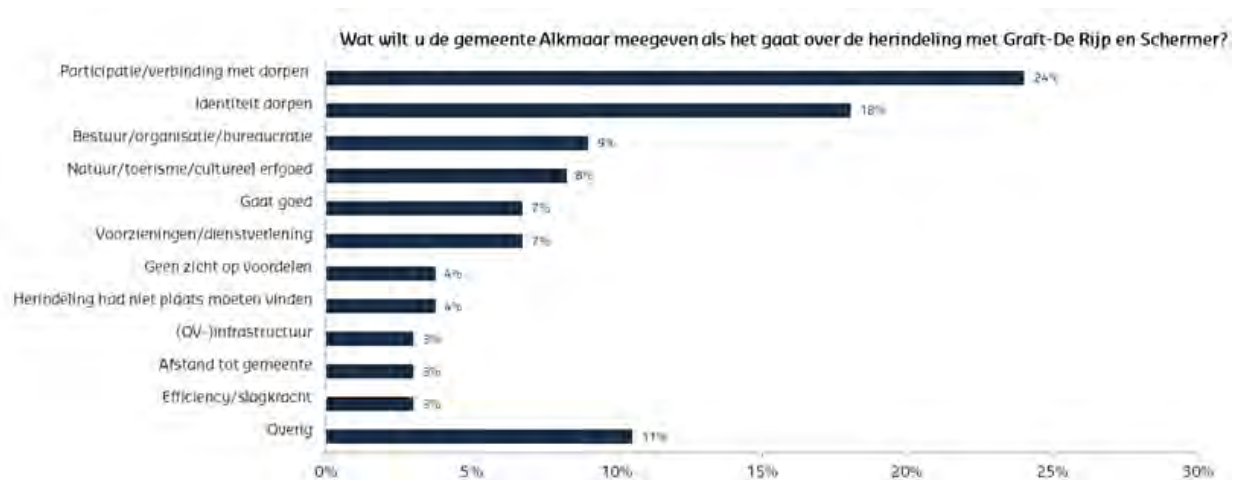
Een separate vraag werd gesteld aan respondenten met een eigen onderneming in de gemeente. Dit betrof 37 respondenten. Van de groep ondernemers geeft het grootste gedeelte (32 respondenten) aan dat er voor hen niets is veranderd. De overige ondernemers hielden zich positief en negatief in evenwicht.

Antwoorden op open vragen roepen op tot aandacht voor participatie en verbinding

In de enquête is tot slot de volgende vraag gesteld: "Wat wilt u de gemeente Alkmaar meegeven als het gaat over de herindeling met Graft-De Rijp en Schermer?" Een deel van de antwoorden op deze vraag is gepresenteerd in het voorgaande hoofdstuk. Uit een categorisatie van de open antwoorden blijkt waar de gemeente volgens de inwoners aandacht aan moet geven (Figuur 17). 24% van de antwoorden gaat over het thema 'participatie/verbinding'. Dit houdt in dat de gemeente moet luisteren naar de inwoners, verbinding moet stimuleren tussen Alkmaar-stad en het ommeland en zichtbaar is binnen de gemeente. 18% van de open antwoorden benoemt het behoud van de identiteit van de dorpen en 8% het behoud van natuur, cultuur en historie: "laat de identiteit van de kleine plaatsjes niet verloren gaan", "houd rekening met verschil in mentaliteit/cultuur tussen stedeling en dorpeling", "houd de natuur in stand". In 9% van de open

antwoorden is gerefereerd aan het bestuur, de organisatie of de bureaucratie van de gemeente Alkmaar. Daarin gaat het bijvoorbeeld over het investeren in de buitengebieden, maar ook over zorgen met betrekking tot de politiek-bestuurlijke dynamiek in de gemeente en het bureaucratische gehalte van de gemeente.

Figuur 17. Gecategoriseerde open antwoorden

7% van de open antwoorden gaat over voorzieningen en/of dienstverlening. Hier komen met name zorgen over het behoud van de servicepunten naar voren. De afstand tot algemene voorzieningen moet volgens verschillende inwoners klein worden gehouden om ook ouderen de mogelijkheid te blijven bieden naar de gemeente toe te kunnen gaan. Er zijn tevens geluiden over het onderhoud aan de openbare ruimte: een inwoner geeft aan dat sinds de herindeling geen onderhoud is gepleegd aan de straten, een ander stelt dat de groenvoorziening beter kan. Dit is in tegenstelling tot de signalen vanuit de stakeholders, die constateerden dat de gemeente op dit terrein voortvarend te werk ging.

De overige open antwoorden hebben betrekking op onder andere de efficiency/slagkracht van de gemeente, op de beleving dat het goed gaat of juist dat de herindeling nooit plaats had moeten vinden.

Bijlage 2

Zienswijze rapport van de Rekenkamercommissie Alkmaar “Het beste van stad en land?” in het kader van het ambtelijk wederhoor

Inleiding

De rekenkamercommissie heeft het concept rapport “Het beste van stad en land?” uitgebracht. De betrokken medewerkers worden in de gelegenheid hun zienswijze op de weergave van de feiten kenbaar te maken. Onderstaand zijn deze zienswijzen weergegeven. Daartoe is het rapport voorgelegd aan de ambtenaren die hebben deelgenomen aan de interviews en groepsessies zoals in bijlage 1 van het rapport vermeld en aan burgemeester Bruinooge.

7 december is het rapport aan de orde geweest in de vergadering van de directieraad.

Na deze fase van wederhoor zal het bestuur in de gelegenheid worden gesteld om een reactie te geven.

Weergave zienswijzen op de feiten

Vindplaats	Zienswijze	Ingebracht door
Pag. 4, 1 ^e alinea	Opmerking in het rapport: “Alkmaar had tot dat moment geen kernenbeleid”. Reactie: Alkmaar kende het “Buurtgericht samenwerken”, in zekere zin te vergelijken met het kernenbeleid	P. van Dorsten
Pag. 5, 1 ^e alinea	De lage woningbehoefte was niet het voornaamste motief. Alkmaar wil een duurzame stad zijn in het groen, zoals opgenomen in de toekomstvisie Alkmaar 2030. Daarin past behoud van het groene ommeland	P. van Dorsten
Pag 6., bij ambtelijke fusie	Voornaamste motief om de ambtelijke fusie een jaar eerder te realiseren, was de verwachting dat de organisatie op deze wijze beter voorbereid was op de bestuurlijke fusie. Bovendien waren er zorgen over de (ambtelijke) dienstverlening in Graft-De Rijk	P. van Dorsten
Pag 7., Alkmaarse cultuur	Toevoegen in aanduiding dat expliciet gekozen is dat de Alkmaarse bedrijfsvoering leidend is bij fusie	P. van Dorsten
Pag 7, Alkmaarse cultuur	“Sommige afdelingen in Alkmaar....” Opgemerkt wordt dat dit niet wordt herkend. De fusie is breed gecommuniceerd.	E. Swanink
Pag 7., Teleurstelling fusiologo	Er is geen belofte gedaan t.a.v. het fusiologo. Wellicht waren er verwachtingen. Duidelijk was dat de nieuwe gemeenteraad hierover een besluit zou nemen.	P. van Dorsten
Pag. 9 en verder, “voormalige gemeenten”	In de tekst wordt vaak de term “voormalige gemeenten” gebruikt. Uit de context met de tekst wordt (voor de ingewijde) duidelijk dat hiermee de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer worden bedoeld. In deze context is de aanduiding “voormalige gemeenten” niet juist. Door de herindeling is een nieuwe gemeente ontstaan, bestaande uit drie voormalige gemeenten. Beter is om in dat geval expliciet over de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer te spreken (als de voormalige gemeente Alkmaar niet wordt bedoeld).	P. van Dorsten

Vindplaats	Zienswijze	Ingebracht door
Pag. 16, 1 ^e alinea, m.b.t. breedbandinternet	Het dossier breedbandinternet speelde zowel in Schermer als in Graft-De Rijk	E. Swanink
Pag. 17 vergunning en subsidieaanvragen	“Hoge kosten basketbalvereniging..” Opgemerkt wordt dat dit niet klopt. De basketbalvereniging betaalt een vergelijkbaar tarief voor een vergelijkbare accommodatie binnen de oude Alkmaarse grenzen. Echter Derba vindt dat hun accommodatie is verouderd. Bovendien wijken de afmetingen van de accommodatie af van een standaard accommodatie, waardoor Derba de accommodatie minder efficiënt kan gebruiken.	E. Swanink
Pag. 24, ambtenaren	Mevrouw Groot (Alkmaar) Dit moet zijn (Graft-De Rijk)	

Het beste van stad en land

Effecten van de herindeling van Alkmaar, Graft-De Rijp
en Schermer in de beleving van betrokkenen

Reactie op ambtelijk wederhoor

Onderzoekers:

Dr. J. (Joost) Fledderus
M. (Marc) de Droog MSc
Drs. J.H.W. (Hans) Oostendorp
F. (Frank) van Kooten MSc

Contactpersoon:

Joost Fledderus
T. 06 33049468
E. joost@necker.nl

Kenmerk:

NI 14913

Datum:

08-12-2016

Vindplaats	Zienswijze	Ingebracht door	Reactie Necker van Naem
Pag. 4, 1 ^e alinea	Opmerking in het rapport: “Alkmaar had tot dat moment geen kernenbeleid”. Reactie: Alkmaar kende het “Buurtgericht samenwerken”, in zekere zin te vergelijken met het kernenbeleid	P. van Dorsten	De zin is aangepast: “Alkmaar kende op dat moment wel beleid over ‘buurtgericht samenwerken’, maar geen specifiek ‘kernenbeleid’.”
Pag. 5, 1 ^e alinea	De lage woningbehoefte was niet het voornaamste motief. Alkmaar wil een duurzame stad zijn in het groen, zoals opgenomen in de toekomstvisie Alkmaar 2030. Daarin past behoud van het groene ommeland	P. van Dorsten	De zin is aangepast: “Dit beeld paste in de in Stadvisie 2030 van Alkmaar, waarin staat dat Alkmaar een ‘duurzame stad in het groen’ wil zijn. Bovendien had was er sprake van een lage woningbouwbehoefte, waardoor de gemeente kon toezeggen dat er geen extra woningbouw of glastuinbouw in de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk zou plaatsvinden.”
Pag 6., bij ambtelijke fusie	Voornaamste motief om de ambtelijke fusie een jaar eerder te realiseren, was de verwachting dat de organisatie op deze wijze beter voorbereid was op de bestuurlijke fusie. Bovendien waren er zorgen over de (ambtelijke) dienstverlening in Graft-De Rijk	P. van Dorsten	Dit is toegevoegd: “In aanloop naar de fusie is besloten om de ambtelijke en bestuurlijke herindeling van elkaar te scheiden. De verwachting was dat de organisatie zo beter voorbereid was op de bestuurlijke fusie. Bovendien waren er zorgen over de (ambtelijke) dienstverlening in Graft-De Rijk.”
Pag 7., Alkmaarse cultuur	Toevoegen in aanduiding dat expliciet gekozen is dat de Alkmaarse bedrijfsvoering leidend is bij fusie	P. van Dorsten	Dit is toegevoegd aan onderstaande zin: “Gezien het kleine aantal medewerkers op het totaal van de gemeente Alkmaar is er expliciet voor gekozen om de bedrijfsvoering en werkprocessen van Alkmaar leidend te laten zijn.”
Pag 7, Alkmaarse cultuur	“Sommige afdelingen in Alkmaar....” Opgemerkt wordt dat dit niet wordt herkend. De fusie is breed gecommuniceerd.	E. Swanink	Het betreft een voorbeeld dat gegeven is tijdens het groepsgesprek met ambtenaren. Dit is verduidelijkt:

Vindplaats	Zienswijze	Ingebracht door	Reactie Necker van Naem
			“In het groepsgesprek is een voorbeeld gegeven waarbij ambtenaren uit Alkmaar zelfs niet op de hoogte waren van de komst van ambtenaren uit de voormalige gemeenten.”
Pag 7., Teleurstelling fusielogo	Er is geen belofte gedaan t.a.v. het fusielogo. Wellicht waren er verwachtingen. Duidelijk was dat de nieuwe gemeenteraad hierover een besluit zou nemen.	P. van Dorsten	In plaats van ‘belofte’ wordt nu gesproken over aanwezige verwachtingen onder ambtenaren van Graft-De Rijk en Schermer.
Pag. 9 en verder, “voormalige gemeenten”	In de tekst wordt vaak de term “voormalige gemeenten” gebruikt. Uit de context met de tekst wordt (voor de ingewijde) duidelijk dat hiermee de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer worden bedoeld. In deze context is de aanduiding “voormalige gemeenten” niet juist. Door de herindeling is een nieuwe gemeente ontstaan, bestaande uit drie voormalige gemeenten. Beter is om in dat geval expliciet over de voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer te spreken (als de voormalige gemeente Alkmaar niet wordt bedoeld).	P. van Dorsten	‘Voormalige gemeenten’ is aangepast in ‘voormalige gemeenten Graft-De Rijk en Schermer’.
Pag. 16, 1 ^e alinea, m.b.t. breedbandinternet	Het dossier breedbandinternet speelde zowel in Schermer als in Graft-De Rijk	E. Swanink	Aangepast in ‘In zowel Schermer en Graft-De Rijk speelt het nog het dossier over breedbandinternet buiten Alkmaar’.
Pag. 17 vergunning en subsidieaanvragen	“Hoge kosten basketbalvereniging..” Opgemerkt wordt dat dit niet klopt. De basketbalvereniging betaalt een vergelijkbaar tarief voor een vergelijkbare accommodatie binnen de oude Alkmaarse grenzen. Echter Derba vindt dat hun accommodatie is verouderd. Bovendien wijken de afmetingen van de accommodatie af van een standaard accommodatie, waardoor Derba de accommodatie minder efficiënt kan gebruiken.	E. Swanink	Het voorbeeld van verschillende tarieven kwam naar voren tijdens een gesprek met stakeholders. De onderzoekers kunnen het voorbeeld niet controleren op feiten. Er is voor gekozen om het voorbeeld weg te laten.
Pag. 24, ambtenaren	Mevrouw Groot (Alkmaar) Dit moet zijn (Graft-De Rijk)		Aangepast.

Bijlage 3

Secretaris van de Rekenkamercommissie Alkmaar van de
gemeente Alkmaar
mevrouw J.F. Ningen

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Toestelnummer
06 52717624

Uw brief d.d.

Behandeld door
Peter van Dorsten

Bijlagen

Onderwerp

Effecten herindeling, bestuurlijk wederhoor

Datum
17.01.2017

Geachte mevrouw Ningen,

In uw brief van 15 december jl. stelt u ons in de gelegenheid om onze zienswijzen te geven op de conclusies en aanbevelingen in het rapport "Het beste van stad en land? Effecten van de herindeling van Alkmaar, Graft-De Rijp en Schermer in de beleving van betrokkenen". Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik.

Wij kunnen ons vinden in de hoofdlijnen van het rapport en de positieve waardering die daaruit blijkt. De herindeling is volgens direct betrokkenen geslaagd en de doelstellingen van de samenvoeging zijn voor het grootste deel gerealiseerd. Wij beschouwen de kritische noten die blijken uit de bewonersenquête als aanmoediging om door te gaan met het verbeteren van onze dienstverlening aan alle burgers van de nieuwe gemeente.

Op basis van de resultaten van het onderzoek spreekt u de verwachting uit dat de positieve effecten van de herindeling verder zullen toenemen. Daartoe formuleert u een vijftal aanbevelingen die daaraan bijdragen. Wij nemen deze aanbevelingen ter harte. Onze reactie op de aanbevelingen is als volgt.

Uw aanbeveling:

1. *Zorg dat naast efficiëncy en uniformering van werkprocessen, er aandacht blijft voor de menselijke en dorps-maat. Geef ruimte voor maatwerk.*

Onze reactie:

Efficiëncy overwegingen zijn geen drijfveer geweest voor de herindeling. Kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening waren de belangrijkste overwegingen. Er heeft inderdaad uniformering van werkprocessen plaatsgevonden. Dit biedt voordelen, maar wij zijn ons bewust dat maatwerk geboden blijft. Als voorbeeld noemen wij het beleid m.b.t. losloopgebieden van honden. In de stad zijn de losloopgebieden strikt gereguleerd. In de dorpen was er geen aanleiding tot regulering en is dit vrij gelaten.

Uw aanbeveling:

2. *Communiceer over de gemeente Alkmaar als een gemeente met verscheidene gezichten; stad en dorp naast elkaar. Een dorp is geen stadswijk of kern.*

Onze reactie:

Wij zijn ons bewust van de door u gesignaleerde "eenheid en verscheidenheid". In het kernenbeleid/buurtgericht samenwerken wordt met het verschillende karakter en schaalniveau van de

* bezoekadres

LANGESTRAAT 97

* postadres

POSTBUS 53

1800 BC ALKMAAR

* bank

NL22INGB0000116121

NL78BNGH0285000179

* www.alkmaar.nl

* telefoon

14 072

* telefax

(072) 548 87 77

Vervolg brief d.d. 17.01.2017
(blz. 2)

leefomgeving rekening gehouden. Met aparte regiegroepen voor Graft-De Rijp en Schermer wordt bijvoorbeeld ingespeeld op het kleinschaliger karakter van de leefomgeving van deze gebieden.

Uw aanbeveling:

3. *Bestendig en versterk de korte lijnen tussen dorpen en gemeente: bestuurlijk en ambtelijk. Behoud een bestuurlijk portefeuillehouder (nu burgemeester), behoud de gebiedsconsulenten en de lokale servicepunten.*

Onze reactie:

Wij willen de korte lijnen met de bevolking van de dorpen continueren via de bestuurlijke portefeuillehouder, de gebiedsconsulenten en de servicecentra. Daarnaast worden de korte lijnen ook onderhouden via de diverse vakoverleggen. In het bijzonder noemen wij ons thema "agrarische economie" waarin we contacten onderhouden met de Land- en Tuinbouw- Organisatie en de agrariërs.

Uw aanbeveling:

4. *Onderzoek op welke wijze er vanuit de verscheidene gezichten binnen de nieuwe gemeente van elkaar geleerd kan worden, bijvoorbeeld bij het versterken van het vrijwilligerswerk of het organiseren van evenementen.*

Onze reactie:

Het buurtgericht samenwerken levert een belangrijke bijdrage aan het stimuleren en het ondersteunen van vrijwilligerswerk, bewonersinitiatieven en het organiseren van evenementen. Wij vinden dit waardevol en willen dit continueren. Vanuit Schermer en Graft-De Rijp komen relatief veel bewonersinitiatieven. In de legesverordening worden kleinschalige initiatieven vanuit de bevolking ondersteund. Voor kleine evenementen (tot 250 bezoekers) is in de verordening een vrijstelling aanwezig voor bepaalde leges. Deze vrijstelling is met name bedoeld om kleinschalige evenementen die vanuit de bevolking worden georganiseerd beter mogelijk te maken.

5. *Benoem expliciet de opbrengst van de positie als 100+ gemeente en overweeg een communicatieboodschap over de opbrengsten van de herindeling voor inwoners van de huidige gemeente Alkmaar.*

Onze reactie:

Communicatie over het resultaat van de herindeling vinden wij belangrijk. Wij willen de opbrengst en de voordelen van de herindeling voor de burger communiceren met name ten aanzien van de onderwerpen dienstverlening, zorg en veiligheid.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Alkmaar,

P.M. Blumoooge,
burgemeester

W. van Twuijver,
gemeentesecretaris